

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

САДОВА Т. А., ГЕОРГЯН Н. М.

**ДІАГНОСТИКА НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ
ВИЩОЇ ОСВІТИ**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Слов'янськ – 2019

УДК 378.147(075.8)

С 143

Рекомендовано до друку Вченою радою Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (протокол № 3 від 20 листопада 2018 р.)

Рецензенти:

- Г. Г. Цветкова* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти та дитячої творчості, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова
- Е. А. Панасенко* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Садова Т. А., Георгян Н. М.

С 143 Діагностика навчально-пізнавальної діяльності студентів закладу вищої освіти: Навчально-методичний посібник. Слов'янськ, 2019. 87 с.

У навчально-методичному посібнику з урахуванням сучасних вимог висвітлено теоретичні засади моніторингу якості вищої освіти, сутність і зміст діагностики в системі педагогічного моніторингу, визначено основні критерії діагностики навчально-пізнавальної діяльності студентів, охарактеризовано види дидактичних тестів та технологію їх складання. У практичній частині представлено систему тестових завдань з курсу дошкільної педагогіки та визначено особливості їх використання на різних етапах навчального процесу.

Навчально-методичний посібник рекомендовано для студентів магістерського рівня вищої освіти спеціальності «Дошкільна освіта» та викладачів педагогічних закладів вищої освіти.

УДК 378.147(075.8)

© Садова Т. А., Георгян Н. М., 2019

ЗМІСТ

Передмова	4
Розділ 1. Сучасні підходи до моніторингу якості вищої освіти	7
1.1. Освітній моніторинг як науково-педагогічна проблема.....	7
1.2. Діагностика в системі освітнього моніторингу.....	12
1.3. Зміст і критерії діагностики навчально-пізнавальної діяльності студентів.....	17
Розділ 2. Науково-теоретичні засади феномену «дидактичне тестування»	23
2.1. Дидактичне тестування як метод діагностики.....	23
2.2. Технологія складання дидактичних тестів.....	27
Розділ 3. Практичні аспекти використання дидактичного тестування у вивченні окремих навчальних дисциплін	40
3.1. Особливості використання дидактичного тестування у вивченні курсу дошкільної педагогіки.....	40
3.2. Зміст тестових завдань з дошкільної педагогіки.....	44
3.3. Критерії оцінювання виконання тестових завдань.....	84
Список використаних джерел	85

ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах розвитку педагогічної освіти особливого значення набуває проблема якості підготовки майбутніх фахівців до професійно-педагогічної діяльності. Успішне здійснення процесу професійної підготовки неможливе без постійного удосконалення форм, методів, засобів навчання. Одним з актуальних завдань вищої освіти є запровадження сучасних технологій навчання та впровадження у практику освітніх закладів моніторингових досліджень якості професійно-педагогічної підготовки. Педагогічний моніторинг – це діяльність, яка лежить в основі організації цілісного освітнього процесу. Важливе місце у системі моніторингу належить діагностиці якості освіти, метою якої є систематичне виявлення, оцінювання й аналіз протікання освітнього процесу, що дає змогу визначити не лише рівень підготовленості, обізнаності студентів, а й виявити сильні й слабкі сторони педагогічного процесу, накреслити шляхи оптимізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, розвитку їх здібностей, внести певні корективи в діяльність викладача.

Успішне формування готовності студентів до професійно-педагогічної діяльності можливе лише за умови регулярного отримання зворотного зв'язку про хід та результати такої підготовки. Забезпечити цей процес може педагогічна діагностика як система методів, процедур, методик висвітлення умов і чинників функціонування педагогічних процесів, пояснення всіх обставин дидактичного процесу, точне визначення його результатів. Науково-методичні засади педагогічної діагностики висвітлювалися в роботах В. Аванесова, Я. Болюбаша, І. Булах, Л. Бурлачука, Г. Єльнікової, Ю. Мальованого, М. Мруги, П. Підкасистого, І. Підласого, С. Смирнова, Д. Чернилевського, Л. Ярошук та ін.

Систематичне отримання викладачем об'єктивної інформації про хід і результати навчально-пізнавальної діяльності студентів є важливою умовою підвищення ефективності навчального процесу і професійно-педагогічної

підготовки загалом, оскільки освітній процес реалізується через взаємодію його учасників. Канал зворотного зв'язку є надзвичайно важливим для викладача, оскільки дає можливість діагностувати й оцінювати результати освітнього процесу, прогнозувати наступний етап навчання на основі досягнутого, диференціювати методи навчання з урахуванням індивідуальних особливостей студентів, коректувати свої професійні дії. Для студента зворотний зв'язок дає можливість побачити свої недоліки і досягнення, отримати оцінку своєї навчально-пізнавальної діяльності, поради щодо її коректування. Тобто контроль педагога за процесом і результатом праці спрямовано як на діяльність студентів, так і на власну діяльність, а також на взаємодію студентів і викладача. Успішне вирішення цих завдань багато в чому буде визначати загальний рівень якості вищої освіти.

У сучасній дидактиці здійснюється інтенсивний пошук шляхів керівництва освітнім процесом на всіх його стадіях, від розробки змісту до перевірки результатів, зокрема використання об'єктивних методів діагностики, які дають повні й точні відомості про якість навчального процесу. Одним із таких методів, який набув широкого використання в останні роки, є дидактичне тестування. Відтак, існує необхідність визначення особливостей використання дидактичного тестування як одного з ефективних методів педагогічної діагностики в умовах сучасної вищої школи.

Слід зазначити, що оцінка якості освіти завжди виступає як невід'ємна частина професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців, однак до цього часу не сформовано чітких оцінних процедур, які б давали змогу оцінити рівень підготовленості студентів не лише в процесі навчання, на момент випуску із ВНЗ, а й у більш віддалений час. На сьогодні найбільш розробленою є система контролю й оцінювання поточних результатів навчання, проте потребує подальшого удосконалення як змістовий компонент контролю, так і інструментарій педагогічних вимірювань.

У практиці вищої школи серед різноманітних методів контролю й оцінки результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів значне місце

займає дидактичне тестування, яке дає можливість отримати досить реальну картину засвоєння знань, умінь, навичок. Дидактичне тестування є одним з найбільш технологічних форм проведення контролю з керованими параметрами якості. Саме поєднання ефективного управління пізнавальним процесом і систематичним тестуванням рівня навченості (забезпеченням оперативного зворотного зв'язку) і досягається суттєве підвищення якості освітнього процесу. Використання дидактичного тестування дає можливість не лише урізноманітнити процес діагностики рівня навченості студентів, а й об'єктивно отримати реальну картину оволодіння знаннями, вміннями, навичками. Проте й абсолютизувати можливості дидактичного тестування немає необхідності, оскільки не всі необхідні характеристики засвоєння знань можна отримати засобами тестування.

У навчально-методичному посібнику висвітлено теоретичні засади моніторингу якості вищої освіти, місце діагностики в системі освітнього моніторингу; визначено взаємозв'язок понять «діагностика», «контроль», «перевірка», «оцінка» знань, умінь, навичок; розкрито сутність методу дидактичного тестування; надано методичні поради щодо складання якісних тестових завдань. У практичній частині представлено тестові завдання різних типів, складені до курсу дошкільної педагогіки, які у різних поєднаннях можуть бути використані на різних етапах контролю знань, умінь студентів. Представлений у посібнику матеріал допоможе студентам у підготовці до модульного і підсумкового контролю з дошкільної педагогіки; магістранти отримають інформацію, яка доповнить їх знання з педагогіки вищої школи та методики викладання педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти.

Розділ 1. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1. ОСВІТНІЙ МОНІТОРИНГ ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У сучасних умовах розвитку педагогічної освіти значно зростають вимоги до її якості. Орієнтація системи освіти на особистісно орієнтовану парадигму вимагає підготовки фахівця, який володів би ґрунтовними знаннями, досконалими професійними вміннями, розвиненими педагогічними здібностями, здатністю до постійного професійного самовдосконалення.

Якість як категорія є ключовою у галузях знань, пов'язаних з управлінням, у тому числі й управлінні освітніми процесами. Поняття «якість» належить до таких, які в науці називають багатозначними і смислоємними. За словниковими джерелами цей термін тлумачиться як: 1) внутрішня визначеність предмета, яка становить специфіку, що відрізняє його від усіх інших; 2) ступінь вартості, цінності, придатності чого-небудь для його використання за призначенням; 3) та чи інша характерна ознака, властивість, риса кого-, чого-небудь; 4) сукупність характеристик продукції або послуг щодо її здатності задовольнити встановлені та передбачені норми [9, с. 1423].

Л. Ярошук зазначає, що дати однозначне визначення поняттю «якість освіти» неможливо, тому для практичних цілей під якістю освіти почали розуміти «якість підготовки». Зазвичай виділяють **три рівні поняття «якість підготовки»:**

- 1) планування навчання, коли планова якість підготовки закладається в навчальні програми кожної дисципліни;
- 2) реалізація навчальних програм у навчальному процесі;
- 3) результат здійснення навчального процесу [33, с. 39-40].

Погляди науковців на **зміст поняття якості освіти** різняться. Однак, переважно ця категорія трактується у двох вимірах: **як результат** (широке значення) і **як процес** (вузьке значення) навчальної діяльності. С. Гончаренко трактує її як «інтегральну характеристику освітнього процесу і його результатів, яка виражає міру їх відповідності поширеним у суспільстві уявленням про те, яким повинен бути названий процес і якій меті він повинен служити» [11, с. 510].

І. Анненкова зазначає, що у визначенні якості діяльності доцільно опиратися на весь спектр значень самої категорії «якість» стосовно людської діяльності. У цьому випадку необхідно розглядати **якість**: як характеристику реального стану діяльності, що має своєрідність й відрізняється певними ознаками; як ступінь відповідності встановленим нормативам і стандартам здійснення діяльності; як міру задоволення потреб тих, хто прямо або опосередковано зацікавлений у результатах цієї діяльності [4, с. 96].

Ю. Романенко визначає **якість вищої освіти** як узагальнений системний показник розвитку особистості, вищого навчального закладу, освітнього середовища в окремій галузі освіти та часовому вимірі, який ґрунтується на: 1) об'єктивних результатах діагностичних вимірів рівня засвоєння змісту вищої освіти за державними стандартами освіти та навчальними планами; 2) аналізі явищ і властивостей суб'єктів освітнього процесу; 3) забезпеченні (педагогічному, науковому, методичному, виховному, матеріально-технічному, фінансовому, кадровому тощо) системи вищої освіти, що відповідає цілям освіти, стратегії її розвитку в контексті вітчизняних і світових тенденцій, а також закономірностей менеджменту освіти на різних рівнях управління і встановлює результат досягнень об'єкта в будь-якій галузі та напрямі підготовки фахівців [25].

Отже, **якість освіти** виступає визначальним принципом інноваційної освітньої системи, в якій основою всіх зрушень є створення платформи для розкриття потенційних можливостей студентів, прогнозування потреб і

моделей розвитку особистості та професійної підготовки майбутнього фахівця.

Ефективному вирішенню цієї проблеми сприяє застосування моніторингових досліджень у галузі вищої освіти. **Моніторинг якості вищої освіти** як соціально-управлінська категорія визначає стан і результативність процесу навчання у вищих навчальних закладах, його відповідність потребам суспільства й особистості. Актуальність організації моніторингу якості вищої освіти зумовлює необхідність процедури управління освітою, прогнозування розвитку освіти та створення системи комплексних цільових програм, які складають єдність державної політики в галузі вищої освіти за допомогою спостережень і діагностики результатів навчання.

В освіті **поняття моніторингу** розглядається у різних аспектах. Так, у словнику іншомовних слів термін «моніторинг» (від лат. monitor – наглядаючий, остерігаючий, застережливий, англ. monitoring – перевіряти) визначається як систематичне спостереження за певним процесом з метою встановлення його відповідності (або невідповідності) запланованому результату чи початковим припущенням [27].

Незалежно від сфери застосування поняття «моніторинг» може розглядатися як:

- спосіб дослідження реальності, що використовується у різних науках;
- спосіб забезпечення сфери управління різноманітними видами діяльності через надання своєчасної й якісної інформації.

Аналізуючи різні **визначення моніторингу**, З. Рябова робить такі узагальнення:

- **за процесом:** моніторинг – це циклічний процес порівняння, зіставлення, оцінювання існуючого стану об'єкта із запланованим та прийняття на цій основі управлінського рішення щодо поточного коригування;

- *за сутністю*: моніторинг – це інформаційна система (збір, обробка, збереження та використання інформації про стан керованого об'єкта), яка постійно поповнюється і вказує на безперервність відстеження;

- *за технологічністю*: моніторинг – це технологія вимірювання існуючого стану об'єкта [26].

Найчастіше моніторинг трактують як тривале спостереження за певним об'єктом чи процесом, оцінка та прогнозування його подальшого розвитку. Саме цей вид моніторингу має безпосереднє відношення до освітньої технології, оскільки він є системою збору і використання такої інформації, яка забезпечує технологічну керованість навчального процесу.

Моніторинг можна вважати сучасною універсальною технологією, яка використовує різноманітні комбінації засобів, методів та алгоритмів діяльності в залежності від специфіки та потреб вивчення різних об'єктів дійсності.

Сьогодні у педагогічній літературі досить широко використовуються терміни «освітній моніторинг», «педагогічний моніторинг».

Освітній моніторинг – це система відстежування педагогічного процесу, що дозволяє отримувати та використовувати інформацію про адекватність реалізованих у ньому засобів (зміст, форми, методи навчання тощо) до визначених цілей, прогнозування і проектування заходів щодо його удосконалення.

Педагогічний моніторинг визначається як діагностика, оцінка і прогнозування стану педагогічного процесу, відстеження його ходу, результатів, перспектив розвитку.

За своєю внутрішньою будовою моніторинг поєднує три важливі управлінські компоненти: аналіз, оцінку і прогнозування процесів в освіті; сукупність прийомів відстеження процесів в освіті; збір і обробку інформації з метою підготовки рекомендацій щодо розвитку освіти і внесення необхідних коректив.

Основними завданнями моніторингу якості професійно-педагогічної підготовки студентів є: виявлення навчальних досягнень студентів на різних етапах навчального процесу; вивчення індивідуальних здібностей студентів; виявлення факторів, що впливають на стан професійно-педагогічної освіти; корегування навчального процесу на основі аналізу результатів моніторингу; проектування заходів щодо удосконалення освітнього процесу тощо.

Моніторинг в освіті нині розглядається як поєднання збору, збереження та розповсюдження інформації про освітню систему або окремі її компоненти і трактується дослідниками як система інформаційного забезпечення управління, що дозволяє зробити висновок про стан об'єкта в будь-який момент і спрогнозувати його розвиток. Педагогічний моніторинг, на відміну від звичайного поняття про контроль, є формою організації, збору, збереження, обробки та розповсюдження інформації про педагогічні системи, що дає можливість неперервного стеження за їхнім станом і прогнозування їхнього розвитку.

З урахуванням особливості сфери освіти з погляду управління розрізняють наступні **види моніторингу**: *інформаційний* – збір, накопичення, систематизація і поширення інформації, *базовий* – виявлення нових проблем і небезпек до того, як вони стануть усвідомлюваними на рівні управління; *проблемний* – виявлення закономірностей, процесів, небезпек, які відомі й суттєві з погляду управління; *управлінський* – відстежування й оцінювання ефективності, наслідків і вторинних ефектів рішень, прийнятих в галузі управління.

Моніторинг якості вищої освіти розглядається науковцями як система стандартних (однорідних, порівняльних) вимірювань, за фіксованими (накопичуваними) результатами яких здійснюються педагогічне оцінювання, спостереження, діагностика, управління та прогнозування стану якості вищої освіти і змін, які відбуваються під час навчального процесу, що охоплює вимірювання рівня знань і вмінь студентів у будь-якій галузі навчання і здійснюється на внутрішньому (індивідуальному, локальному) та

зовнішньому (регіональному, національному) рівнях управління освітою, що передбачає розробку науково-методичних обґрунтованих рекомендацій підвищення ефективності функціонування вищої освіти.

Основними **функціями моніторингу якості вищої освіти** виступають такі: **діагностична** – фіксує реальний стан знань конкретного студента, групи, ВНЗ; **прогностична** – виявляє стратегію і тактику розвитку закладу вищої освіти (окремого студента); **управлінська** – впливає на мету, інформацію, прогнози, рішення, організацію, виконання та корекцію; **організаційна** – впорядковує умови моніторингу якості вищої освіти; **інформаційна** – створює вірогідний масив інформації щодо результатів навчання у вищих навчальних закладах та розповсюджує її; **аналітична** – зумовлює добір і обробку вірогідної інформації за результатами щодо отриманої освіти у закладах вищої освіти; **дослідницька** – визначає коло прикладних експериментальних розробок із проблеми; **педагогічна** – вибудовує цілісність процесу навчання, виховання та розвитку студентів засобами навчальних дисциплін; **адаптаційна** – мінімізує негативні наслідки сучасної ситуації, що в комплексі утворює ситуацію розвитку особистості та полегшує її адаптацію в суспільстві [25].

Отже, педагогічний моніторинг – це діяльність, яка лежить в основі цілісного педагогічного процесу. Основу цієї діяльності складає система вивчення навчальних досягнень студента протягом усього періоду навчання у закладі вищої освіти. Основними компонентами його є: систематичний збір інформації (діагностика), аналіз отриманої інформації (прогнозування), використання її з метою коректування навчально-виховного процесу.

1.2. ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ ОСВІТНЬОГО МОНІТОРИНГУ

В умовах реформування системи вищої освіти особливого значення набуває пошук шляхів удосконалення навчально-виховного процесу,

розробка і використання якісно нових методів контролю результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів. Відтак, існує потреба у систематичному відстеженні якості професійно-педагогічної підготовки на всіх етапах навчального процесу. Вирішити цю проблему можливо завдяки використанню якісних моніторингових досліджень, заснованих на наукових підходах.

Важливе місце у системі моніторингу займає діагностика. У педагогіці вирізняють поняття «діагностика» і «діагностування». **Діагностику** в освітньому процесі розуміють як прояснення всіх обставин протікання дидактичного процесу, точне визначення його результатів. Без діагностики неможливим є управління дидактичним процесом, досягнення оптимальних результатів, визначених цілями навчання. **Діагностування** визначають як процес виявлення, оцінювання й аналізу протікання навчального процесу.

Діагностика забезпечує важливий компонент педагогічного процесу – зворотний зв'язок, тобто отримання інформації від студента до викладача, яка свідчить про хід учіння, труднощі й досягнення в оволодінні знаннями, розвиток умінь і навичок, пізнавальних та інших здібностей, якостей особистості в цілому. На основі зворотного зв'язку педагог здійснює низку близьких, але все ж відмінних дій: перевірку, контроль, облік, оцінку результатів навчальної діяльності, а також виставлення відміток. Всі ці дії, з погляду дидактиків (В. Загвязинський, В. Лозова, І. Підласий, О. Савченко, Д. Чернилевський, А. Хуторської та ін.), входять у склад діагностики процесу і результатів навчання. Отже, «діагностика» – ширше і глибше поняття у порівнянні з традиційними – «контроль», «перевірка» знань, умінь, навичок студентів. Наведемо визначення цих понять.

Контроль – виявлення, вимірювання й оцінювання знань, умінь, навичок студентів, операція співставлення запланованого результату з еталонними вимогами і стандартами.

Перевірка – процес установлення успіхів і труднощів в оволодінні знаннями, виявлення рівнів досягнення цілей навчання.

Облік – фіксування й приведення у систему показників перевірки і контролю, що дозволяє отримати уявлення про динаміку і повноту процесу оволодіння знаннями і розвитку тих, хто навчається.

Оцінка – судження про хід і результати навчання, які містять його якісний і кількісний аналіз та мають на меті стимулювання підвищення якості навчальної роботи студентів.

Виставлення відмітки – визначення балу чи рангу за офіційно прийнятою шкалою для фіксування результатів навчальної діяльності, ступеня її успішності.

І. Підласий, Д. Чернилевський [22; 32] зазначають, що у сучасній теорії педагогіки ще немає сталого підходу до визначення змісту означених понять та їх взаємозв'язку. На думку авторів, загальним, родовим поняттям виступає «контроль», що означає виявлення, вимірювання й оцінювання знань, умінь студентів. Виявлення і вимірювання називають перевіркою. Тому перевірка – складовий компонент контролю, що має на меті визначення не лише рівня й якості навченості того, хто навчається, а й обсягу навчальної праці останнього. Крім перевірки, контроль містить у собі оцінювання (як процес) та оцінку (як результат) перевірки. Оцінки у базах даних фіксуються у вигляді відміток (умовних позначок, кодових сигналів, пам'ятних знаків тощо).

У поняття «діагностика» вкладається більш широкий і глибокий зміст, ніж у поняття «перевірка знань, умінь і навичок» учнів. Останнє лише констатує результати, не пояснюючи їх походження. Тоді як діагностування розглядає результати з урахуванням способів їх досягнення, виявляє тенденції, динаміку дидактичного процесу.

Отже, з урахуванням зазначеного **діагностику** можна визначити як систему технологій, засобів, процедур, методик і методів висвітлення обставин, умов і факторів функціонування педагогічних об'єктів, перебігу педагогічних процесів, встановлення їх ефективності та наслідків у зв'язку із заходами, що передбачаються або здійснюються.

Науковцями виділяються різні **види педагогічної діагностики**: *початкова* (при постановці конкретних завдань, на початку певного виду діяльності); *поточна* (відстеження ходу педагогічного процесу на різних його етапах); *узагальнююча* (при підведенні підсумків вивчення навчального матеріалу).

Викладачеві важливо створити певну систему діагностики і контролю навчальних досягнень студентів. І. Підласий [22] підкреслює, що діагностувати, контролювати, перевіряти й оцінювати знання, уміння тих, хто навчається, слід у тій же логічній послідовності, в якій проводиться їх вивчення. Першою ланкою у системі перевірки автор вважає попереднє виявлення рівня знань, яке здійснюється на початку вивчення нового курсу чи розділу і спрямоване на усунення пробілів у знаннях, уміннях. Другою ланкою у системі діагностики є поточна перевірка у процесі засвоєння кожної теми. Основна її функція – навчальна. Наступною ланкою є повторна (тематична) перевірка, яка сприяє зміцненню знань студентів, але не дає можливості охарактеризувати динаміку навчальної роботи, діагностувати рівень міцності засвоєння знань. Четверта ланка у системі – періодична перевірка знань, умінь студентів за матеріалами розділу курсу. Мета її – діагностування якості засвоєння взаємозв'язків між структурними елементами навчального процесу. Основна функція періодичної перевірки – систематизація та узагальнення знань, умінь, навичок студентів. П'ятою ланкою у системі перевірки є підсумкова перевірка і облік знань, умінь, навичок студентів, отриманих ними на всіх етапах навчального процесу. Головне її завдання – діагностування рівня (якості) фактичної навченості у відповідності з поставленою на даному етапі метою.

Всі процедури діагностики мають бути зорієнтовані на втілення основних **функцій перевірки і оцінки результатів навчання**.

Освітня функція полягає у тому, що контроль, перевірка, облік як органічні елементи навчання мають на меті не стільки виявити, зафіксувати

стан справ, рівень навченості, скільки сприяти навчанню, виправити помилки, проінструктувати тощо.

Стимулювальна функція як продовження освітньої повинна забезпечити умови, за яких контроль не дезорієнтував студента, а надихав його, викликав упевненість у досягненні нових цілей, більш високого рівня навченості й розвитку.

Виховна і розвивальна функції пов'язані з формуванням у студентів адекватної самооцінки, відповідальності, цілеспрямованості, вольового саморегулювання та інших соціально цінних здібностей та рис характеру.

Аналітико-коректувальна функція пов'язана з педагогічною рефлексією викладача, його самоаналізом, удосконаленням планування і організації навчання. Стосовно студента ця функція полягає у корекції та самокорекції навчально-пізнавальної діяльності.

Контрольна функція забезпечує фіксування рівня досягнень студентів, його відповідності нормам і стандартам, а також просування до більш високих рівнів оволодіння знаннями.

Важливими **принципами діагностування** і контролювання успішності студентів виступають об'єктивність, систематичність, наочність (гласність). **Об'єктивність** полягає у науково-обґрунтованому змісті діагностичних тестів (завдань, запитань), діагностичних процедур, рівному, дружньому ставленні викладача до всіх студентів, точному, адекватному установленні критеріїв оцінювання знань, умінь.

Принцип систематичності виявляється у необхідності діагностичного контролю на всіх етапах дидактичного процесу – від сприймання знань до їх практичного використання; у регулярному діагностуванні навчальних досягнень усіх студентів з першого до останнього дня навчання.

Принцип наочності (гласності) полягає передусім у проведенні відкритих перевірок успішності всіх студентів за одними й тими ж критеріями, в оголошенні й мотивації оцінок, аналізі й обговоренні

діагностувальних зрізів. Рейтинг кожного студента, отриманий у процесі діагностування, також має наочний, порівняльний характер.

1.3. ЗМІСТ І КРИТЕРІЇ ДІАГНОСТИКИ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Однією з важливих умов діагностики є всебічність перевірки результатів навчання у когнітивній (оволодіння знаннями і способами їх використання), психологічній (розвиток особистості) і соціальній (соціальна адаптація) сферах. У когнітивній сфері виявляється рівень оволодіння знаннями, вміннями, навичками відповідно до цілей навчання. У психологічній сфері перевіряється розвиток мовлення, мислення, пам'яті, уваги, вміння діяти в стандартних (типових) і нестандартних ситуаціях, а також розвиток мотивації (інтерес, прагнення до навчання) і здібностей (пізнавальних, комунікативних, емпатійних, творчих та ін.). У соціальній сфері діагностується ступінь оволодіння соціальними нормами, моральна самосвідомість, активність, адаптованість у колективі і здатність до адаптації у змінному соціальному середовищі.

Зупинимося більш докладно на **діагностиці когнітивної сфери**. Якість засвоєння студентами матеріалу, що вивчається, засвоєного ними досвіду і, відповідно, діяльності, яку вони можуть здійснювати в результаті навчання, може характеризуватися, крім обсягу знань, рівнями їх засвоєння. Традиційно у дидактиці виділяють наступні **рівні засвоєння знань**:

- **репродуктивний**: знання виступають як усвідомлено сприйнята, зафіксована у пам'яті й відтворювана об'єктивна інформація про предмет пізнання;

- **реконструктивний**: знання виявляються у готовності й умінні використовувати їх у подібних, стандартних або варіативних умовах (виконання завдань на засвоєння правил, вирішення задач за зразком,

усне чи письмове викладення матеріалу, виконання тестових завдань, практичних чи лабораторних робіт);

- **творчий**: знання і засвоєні способи дій можуть бути продуктивно використані в нетипових, змінних (нестандартних) ситуаціях (написання творів, вирішення проблем, задач підвищеної складності тощо).

У сучасній педагогічній літературі науковцями визначаються чотири основні рівні засвоєння знань:

- **рівень уявлень** (знайомства): студент здатний упізнавати об'єкти і процеси, якщо вони представлені йому або наведено їх опис, зображення, характеристику, тобто студент володіє знанням-знайомством і здатний упізнати, відрізнити і співвіднести ці об'єкти і процеси;

- **рівень відтворення**: студент може відтворити (повторити) інформацію, операції, дії, вирішити типові задачі, тобто володіє знанням-копією;

- **рівень умінь і навичок**: студент уміє використовувати дії, загальна методика і алгоритм яких вивчені на заняттях, на рівні уміння, коли студент виконує дії після досить тривалого попереднього продумування послідовності й способів їх здійснення, та навички, коли дія виконується автоматизовано;

- **рівень творчості**: студент здатний самостійно здобувати необхідні знання і навички, використовувати власні здібності для створення певного продукту [32].

Ці рівні ґрунтуються на відомій таксономії (від грецьк. *taxis* – розміщення за порядком та *nomos* – закон) цілей навчання Б. Блума, проте вона включає шість ієрархічних рівнів: пізнання, розуміння, використання, аналіз, синтез, оцінка. Контроль може бути проведено з урахуванням означених рівнів активізації мисленнєвих процесів. Тоді контрольні завдання можуть включати ключові слова і фрази відповідно до **таксономії Б. Блума**:

Пізнання – співвіднесіть, перерахуйте, розкажіть, сформулюйте, установіть, опишіть, назвіть;

Розуміння – розкажіть своїми словами; опишіть, що ви відчуваєте стосовно...; підсумуйте; покажіть взаємозв'язок, поясніть суть;

Застосування – продемонструйте; поясніть мету виконання; скористайтесь цим, щоб вирішити;

Аналіз – розкладіть на складові; поясніть причину; порівняйте; розкладіть за порядком; класифікуйте; поясніть, як і чому...;

Синтез – розробіть новий вид продукту; створіть; що відбудеться, якщо...; вигадайте інший варіант; чи є інша причина...;

Оцінка – установіть норми; відберіть і виберіть; вискажіть критичні зауваження; виберіть те, що вам найбільше подобається; що ви думаєте про...[5].

В останні роки у педагогіці розвивається загальнодидактичний підхід до визначення показників навченості тих, хто навчається, причому показники знань описуються через володіння їх елементами, що виражаються у виконанні інтелектуальних операцій, які можливо об'єктивно вимірювати. На думку А. Хуторського [31], основними орієнтирами, за якими має здійснюватися контроль навчально-пізнавальної діяльності, є конкретні знання, уміння, навички, засвоєні способи діяльності, розвинені здібності того, хто навчається. По кожному з цих орієнтирів у ході навчання педагог пропонує відповідні завдання, організує певні види діяльності, спрямовані на досягнення запланованих результатів. За цими орієнтирами має здійснюватися й освітня діагностика. Наведемо приклади **результатів навчання різних рівнів**.

1. Перевірка знань

1.1. Знання фактів, їх причин, відмінностей.

1.2. Знання наукових та інших проблем з теми, що вивчається; наявність уявлень про можливі шляхи їх вирішення.

1.3. Знання фундаментальних понять з теми, їх визначень (дефініцій); уявлення про обсяг і зміст понять; знання практичного використання понять.

1.4. Знання основних правил, закономірностей та законів, їх формулювань, умов і меж виявлення, специфіки використання.

1.5. Знання теорій, дослідних фактів, які слугували основою їх розробки; основних положень, доказів, висновків, практичних додатків, прогностичних можливостей.

2. Перевірка умінь

2.1. Володіння фактами:

- установлення причин фактів;
- установлення взаємозв'язків між фактами;
- відрізнення фундаментальних об'єктів і фактів від вторинних.

2.2. Володіння проблематикою:

- формулювання та переформулювання проблем з теми;
- уміння відшукувати можливі шляхи вирішення проблеми.

2.3. Володіння поняттями:

- упізнавання понять, конструювання їх визначень;
- розкриття обсягу понять: характеристика кількісного складу об'єктів, їх класифікація;

- розкриття змісту поняття: характеристика суттєвих ознак об'єктів;

- установлення взаємозв'язків між поняттями, виділення серед них фундаментальних;

- практичне використання понять.

2.4. Володіння правилами, закономірностями і законами:

- упізнавання правила, закономірності, закону;
- формулювання правила, закономірності, закону;
- розкриття змісту правила, закономірності, закону (характеристика сутності, умов і меж виявлення, використання);

- характеристика дій, пов'язаних з використанням правила, закономірності, закону.

2.5. Володіння теоріями:

- упізнавання теорії;
- відшукування дослідних фактів, необхідних для розробки теорії;
- розкриття змісту теорії (характеристика основних положень, доказів, висновків);
- здійснення на основі теорії практичних дій.

3. Перевірка навичок

3.1. Побудова і здійснення алгоритму операцій виконання конкретних дій у структурі вміння.

3.2. Моделювання практичного виконання дій, які складають це уміння.

3.3. Виконання комплексу дій, які становлять певне уміння.

3.4. Самоаналіз результатів виконання дій, які складають уміння, у співставленні з метою діяльності.

3.5. Час виконання уміння.

4. Перевірка засвоєних способів діяльності

4.1. Упізнавання методів і процедур, які відносяться до матеріалу, що вивчається.

4.2. Розкриття змісту методів і процедур: характеристика дій і операцій, що складають їх сутність.

4.3. Володіння методами і процедурами, пов'язаними з отриманням знань та їх обробкою.

4.4. Використання методів і процедур у різних варіантах послідовності дій, що їх складають, а також у нових умовах.

4.5. Характеристика умов і меж використання метода чи процедури.

5. Перевірка рівня розвитку здібностей

5.1. Виконання тестів досягнень, тестів інтелекту, тестів креативності тощо.

5.2. Створення освітньої продукції, яка відповідає темі із заданими параметрами.

5.3. Виконання видів діяльності, які відповідають цільовим предметним установкам теми, що вивчається.

5.4. Виконання видів діяльності, які відповідають цільовим метапредметним освітнім установкам.

5.5. Виконання методологічних, організаційних, самоорганізаційних видів освітньої діяльності.

Деякий інший варіант системи показників навченості представлено П. Підкасистим [21].

Будь-яка таксономія сприяє чіткому визначенню цілей навчання. Процес розробки таксономії може здійснюватися в декілька етапів. На першому етапі визначаються загальні цілі та можливий вплив засвоєного змісту дисципліни на спрямованість особистості студентів. На другому етапі цілі навчання уточнюються в процесі розробки моделі засвоєння знань. Модель засвоєння бази знань навчальної теми – це перелік елементів бази знань з визначенням рівня засвоєння бази знань. Основними елементами бази знань виступають: поняття, терміни, факти, судження, правила, принципи, методи, процеси, властивості, теорії, закони.

Отже, наведені параметри освітньої діагностики можуть бути використані як у процесі викладання будь-якого предмету, так і при організації та використанні різних методів контролю знань, умінь, навичок студентів, зокрема і в процесі дидактичного тестування, яке надає точні й повні відомості про рівень знань, якість освітнього процесу.

РОЗДІЛ 2. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФЕНОМЕНУ «ДИДАКТИЧНЕ ТЕСТУВАННЯ»

2.1. ДИДАКТИЧНЕ ТЕСТУВАННЯ ЯК МЕТОД ДІАГНОСТИКИ

В умовах переходу вищої школи до кредитно-модульної системи організації навчального процесу дидактичне тестування набуває все більшого поширення. Тестологія як наука про вимірювання психофізіологічних та особистісних проявів активно розвивається з кінця 19 століття.

Поняття «тест» (від англ. test – досвід, спроба, випробування) – це метод визначення певних якостей особистості та інтенсивності їх прояву за допомогою серії випробувань (запитань, завдань, ситуацій). Вперше поняття тесту було введено Дж. Кеттеллом у 1890 р. Початково тести використовувалися в основному для встановлення кількісних і якісних індивідуально-психологічних відмінностей. На початку 20 ст. починається розмежування психологічного і педагогічного напрямів у розробці тестів.

Тестування – це метод діагностики із застосуванням стандартизованих запитань та завдань, що мають певну шкалу значень. Тестові методики найчастіше використовують у трьох сферах:

- в освіті;
- при виборі професії та професійній підготовці;
- при психологічному консультуванні й психотерапії.

Науковцями (В. Аванесов, І. Булах, Л. Бурлачук та ін.) тести класифікуються за різними критеріями, серед яких найбільш значущими є форма, зміст і мета тестування. **За формою проведення** тести можуть бути: індивідуальними й груповими, усними й письмовими, бланковими, предметними, апаратурними й комп'ютерними, вербальними й невербальними.

За функціональною ознакою (призначення тестів щодо предмета дослідження) тести можна виділити в декілька груп:

- **тести інтелекту** – методики психологічної діагностики, призначені для виявлення розумового потенціалу індивіда;

- **тести здібностей (креативності)** – сукупність методик для вивчення та оцінювання творчих здібностей особистості;

- **тести досягнень** – методики, за допомогою яких визначають ступінь засвоєння конкретних знань, умінь, навичок особистості;

- **тести особистісні** – методики психодіагностики, за допомогою яких визначають різні якості особистості та її характеристики: цінності, ставлення, уподобання, емоційні, мотиваційні та міжособистісні властивості, типові форми поведінки;

- **тести проектні** – методики, спрямовані на виявлення певних властивостей людини, що передбачають використання стимулів, реагуючі на які, людина виявляє найхарактерніші свої якості.

Для діагностування успішності навчання розробляються спеціальні методи, які різними авторами називаються тестами навчальних досягнень, тестами успішності, дидактичними тестами. В. Аванесов використовує термін «педагогічний тест» і визначає його як систему репрезентативних паралельних завдань зростаючої складності, специфічної форми, яка дозволяє якісно і ефективно виміряти рівень і структуру підготовленості студентів [2]. За чисельністю цей тип тестів займає перше місце. **Тести досягнень**, які призначені для того, щоб оцінити успішність оволодіння конкретними знаннями, є більш об'єктивним показником навченості, ніж оцінка. Тести досягнень, або дидактичні тести, відрізняються від власне психологічних тестів (здібностей, інтелекту) за своїм призначенням. У вищій школі поряд з тестами навчальних досягнень використовуються також тести професійних досягнень, які дають можливість виміру ефективності навчання чи тренування, визначення рівня підготовленості студентів до майбутньої професії.

Під **дидактичним тестом** розуміють набір стандартизованих завдань з певного матеріалу, спрямованих на визначення і оцінку рівня засвоєння його

студентами. Предметом такої оцінки є знання, уміння, навички студентів, а не його особистісні якості. Дидактичний тест являє собою сукупність завдань зростаючої складності, що дозволяє точно оцінити різні параметри знань і умінь, такі як системність (наявність повного ланцюга системи знань), науковість (глибоке засвоєння наукових понять, законів, теорій), систематичність (упорядкованість і стрункність), міцність (можливість довгострокового зберігання у пам'яті накопиченої суми знань і способів діяльності), оперативність (уміння швидко знаходити відповідь на запитання) тощо.

У визначенні сутності поняття «дидактичний тест» слід підкреслити низку особливостей. Передусім тест – це система взаємопов'язаних завдань, тобто в тесті мають бути зібрані тільки такі завдання, які мають системоутворювальні властивості, а саме: загальна приналежність до однієї і тієї ж навчальної дисципліни; взаємозв'язок, виявлений кореляційними методами; взаємодоповнюваність і упорядкованість з точки зору складності. За формою тестові завдання є не запитаннями чи задачами, а завданнями, сформульованими у формі стверджень, які в залежності від відповідей студентів перетворюються в істинні або помилкові висловлювання.

Дидактичне тестування має низку **переваг** перед традиційними методами контролю, а саме:

- вища, ніж у традиційних методах, об'єктивність оцінки і більш повне охоплення масиву знань, що перевіряються під час контролю;
- можливість кількісного вимірювання рівня знань і складності завдань за рахунок спеціальної методики отримання результатів;
- висока можливість диференціації оцінки за рахунок використання шкали з більшою градацією оцінки;
- вища, ніж у традиційних методах, ефективність контролю за рахунок охоплення більшої кількості студентів, швидкої процедури обробки результатів тестування;

- технологічність процедури дидактичного тестування за рахунок автоматизації процесу перевірки і оцінки результатів навчання.

Безумовно, дидактичні тести мають і певні **недоліки**, зокрема:

- обмежена можливість перевірки глибинного розуміння предмета;
- відсутність безпосереднього контакту із студентами, що, з одного боку, сприяє об'єктивності контролю, а з іншого – підвищує ризик впливу на результат випадкових факторів;

- відносна складність процедури створення тестів.

Загальною **метою дидактичного тестування** є вимірювання рівня навчальних досягнень студентів. Відповідно до рівнів когнітивної сфери людини виділяються п'ять рівнів навчальних досягнень: знання, розуміння, застосування, аналіз і синтез. Загалом цілі тестового контролю можна розділити на декілька видів. Так, до цілей першого виду відноситься формування: знань, понять і системи понять, термінів, законів і гіпотез, наукових фактів, моделей і методів; цілі другого виду формують уміння використовувати теоретичні знання для вирішення задач і проведення експерименту; третього виду включають уміння і навички класифікації (порівняння, аналіз, систематизація), їх узагальнення, визначення нових понять; четвертого виду характеризують уміння організувати експеримент, висувати і перевіряти гіпотези, формулювати висновки, знаходити закономірності; п'ятого виду націлені на виховання дидактичного підходу до явищ, самостійності суджень, цілеспрямованості пізнавальної діяльності [32].

При розробці тестів важливо наскільки вони відповідають запроектованим цілям навчання, освіти, розвитку студентів. Найважливішими **критеріями якості дидактичних тестів** визначаються:

1. **Надійність** – ступінь стійкості результатів, тобто отримання стійких результатів, безвідмовність, довготривалість, збереженість при заданих умовах.

2. **Валідність** (від англ. valid – обґрунтований, дійсний, придатний) – відповідність отриманих результатів цілям тестування; змістова валідність –

це адекватне відображення контролю того, що вивчено, відповідно до цілей навчання; функціональна валідність визначається параметрами інструменту і процедурою вимірювання.

3. **Визначеність** – простота тесту, його зрозумілість всій групі студентів.

4. **Об'єктивність** – мінімальність суб'єктивного впливу тих, хто проводить тестування, і досягнення при цьому максимальних результатів.

5. **Точність** методу визначає мінімальну похибку, з якою можна провести вимірювання даним методом.

6. **Ефективність** – тест, який забезпечує при інших рівних умовах більшу кількість відповідей за одиницю часу, є більш ефективним.

Отже, дидактичне тестування як метод діагностики навчальних досягнень студентів може бути ефективним лише за умови відповідності означеним критеріям та якісного складання тестових завдань.

2.2. ТЕХНОЛОГІЯ СКЛАДАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ТЕСТІВ

Технологія складання дидактичних тестів включає декілька послідовних етапів:

1. **Визначення мети** тестування (що оцінюється: знання, уміння, якого рівня тощо); виділення вимог до оцінювання знань, умінь, навичок (розробка шкали оцінювання, модель інтерпретації отриманих балів).

2. **Визначення змісту** матеріалу, що підлягає тестуванню, кількості завдань, встановлення рівня їх складності.

3. **Складання тестових завдань:**

- створення інструкції тестового завдання;
- розробка запитальної частини тестового завдання;
- створення відповіді на тестове завдання.

4. **Процедура валідації** тестових завдань.

5. *Внесення коректив* (за необхідності) у зміст тестових завдань.

Розглянемо більш докладно основні етапи технології написання якісних тестових завдань. Правильно складені **дидактичні тести** мають враховувати низку **вимог**. Вони повинні бути: відносно **короткотривалими**, тобто не вимагати великих затрат часу; **однозначними**, тобто не допускати довільного тлумачення тестових завдань; **правильними**, тобто виключати можливість формулювання багатозначних відповідей; **відносно короткими**, що вимагають стислих відповідей; **інформаційними**, тобто такими, що забезпечують можливість співвіднесення кількісної оцінки за виконання тесту з порядковою чи інтервальною шкалою вимірювань; **зручними**, тобто придатними для швидкої математичної обробки результатів; **стандартними**, тобто придатними для практичного використання – вимірювання рівня підготовленості більш широких контингентів студентів, які оволодівають однаковим обсягом знань на одному і тому ж рівні навчання.

Відбір змісту матеріалу, що підлягає тестуванню, залежить від змісту навчальної програми, мети дидактичного тестування, виду контролю (поточний, рубіжний чи підсумковий). Проте викладачеві необхідно враховувати **загальні принципи відбору змісту тестових завдань**:

1. **Значущість**, тобто в завдання включаються найбільш важливі ключові, сутнісні знання.

2. **Наукова достовірність**, тобто об'єктивна істинність знань.

3. **Відповідність змісту** тестових завдань **рівню** сучасного стану науки.

4. **Репрезентативність** – включення не лише значущих елементів змісту, а й їх повнота і достатність для контролю.

5. **Зростаюча трудність** – на початку тесту рекомендується давати легші завдання, на які студент може відповісти позитивно, що стимулює віру в себе.

6. **Варіативність змісту** – зміст не може залишатися незмінним і незалежним від розвитку науки.

7. **Системність знань** – підбір завдань, які відповідають вимогам системності знань.

8. **Комплектність** і збалансованість змісту тесту.

9. **Взаємозв'язок змісту і форми** тестових завдань.

Основними **форматами тестових завдань**, які можуть бути рекомендовані для складання дидактичних тестів, вважаються **закриті** та **відкриті**. Закриті формати складаються з тестових завдань, у яких пропонуються готові відповіді на запитання, а відкриті формати включають тестові завдання з вільно конструйованими відповідями.

У психолого-педагогічній літературі визначаються різні підходи щодо визначення **типів тестів**, які можуть бути використані для вимірювання і оцінки знань. Так, В. Аванесов, Н. Басова [2;5] виділяють **тести трьох рівнів**: 1-й – **упізнавання**, 2-й – **відтворення** (типова, стандартна задача), 3-й – **використання** (в нестандартних умовах). Четвертого рівня тестів, на думку авторів, не буває, бо 4-й рівень – це творчість, яка базується не стільки на алгоритмах, скільки на вільній фантазії.

Тести першого рівня бувають трьох **підрівнів**: **розпізнавання**, **відмінність** або **класифікація**. У всіх трьох підрівнях тестів на упізнавання є підказка або варіанти відповідей у самому тестовому завданні. У **тестах другого рівня** теж є три **підрівня**: **підстановка**, **конструювання**, **типова задача**. Всі вони розраховані на відтворення чогось, що є більш високим рівнем у порівнянні з просто упізнаванням. Так, у тесті-підстановці заповнюються пропуски, які допущені у завданні; у тесті-конструюванні формулюється закон, складається схема тощо; у типовій задачі подається вирішення задачі на основі алгоритму, правила чи закону. **Тести третього рівня** дають можливість визначити якість сформованих знань і умінь на основі вирішення **нетипової задачі**.

Д. Чернилевський [32] визначає чотири основні форми тестових завдань: **закрита форма ТЗ**, **відкрита форма ТЗ**, **завдання на відповідність**, **завдання на установлення правильної послідовності**. В. Нагаєв [18] називає

наступні види тестів: тест на впізнавання, тест на достовірність, тест на доповнення, тест на відповідність, тест на послідовність дій, тест на конструювання, тест у формі ситуаційного завдання.

Незалежно від формату **тестове завдання** повинно включати в себе **три основних компоненти**:

1. інструкція щодо виконання тестового завдання;
2. запитальна (змістова) частина тестового завдання;
3. відповідь(і) або місце для вільно сконструйованої відповіді студента.

Інструкція до тестового завдання складається відповідно до мети тестування і повинна описувати певні дії чи результати дій опитуваного (виберіть правильну відповідь, встановіть відповідність, доповніть тощо). Вона може супроводжувати одне або декілька тестових завдань. Текст інструкції тестового завдання повинен відрізнятися від основного тексту (шрифтом, кольором) та відокремлюватися від текстових завдань двокрапкою.

При створенні **запитальної частини тестового завдання** необхідно враховувати наступні вимоги:

- у тестовому завданні повинна бути ясно виражена одна думка, яка записується стисло, повно і чітко;
- у тестовому завданні не повинні використовуватися специфічні слова-визначення;
- семантична осмисленість завдання передбачає, що воно не повинно формулюватися у негативній формі;
- тестове завдання не повинно містити двозначностей, тавтологій, протиріч;
- тестові завдання не повинні повторювати формулювань підручника.

Складання відповідей на тестові завдання передбачає різні види написання варіантів відповідей.

1. Представлення умови тестового завдання і правильної відповіді у вигляді мініатюрної структури знань і потім використання помилки у різних

елементах цієї структури для генерації неправильних варіантів відповідей (дистракторів). Таким чином, неправильні відповіді будуть вірогідними при хибному тлумаченні вихідних положень.

2. Довільний, певною мірою інтуїтивний, підбір неправильних варіантів відповідей авторами :

- підбір серед можливих, але відповідних категорій;
- використання хибних асоціацій або хибного тлумачення причинних зв'язків;
- помилки, які найчастіше зустрічаються у відповідях студентів.

При створенні відповідей до тестових завдань викладачеві доцільно користуватися наступними дидактичними **вимогами**:

- відповіді до завдань повинні бути короткими і змістовими;
- в основі запитання і правильної відповіді не повинні використовуватися загальні елементи;
- правильна відповідь у тестовому завданні не повинна бути довшою і точнішою від неправильних підказок (дистракторів);
- не можна використовувати відповіді, неправильність яких на момент тестування не може бути обґрунтована студентами;
- правильна відповідь серед усіх запропонованих має бути розміщена у випадковому порядку;
- відповіді на одне запитання не повинні бути підказками для відповідей на інші;
- не використовувати фрази «все з вищевказаного» або «нічого з вищевказаного» як правильні відповіді;
- уникати підказок, таких як: повторення у правильній відповіді з умови; використання прикладів з підручника; найдовша чи найбільш детальна правильна відповідь; компоненти, які виключають один одного.

Складання тестових завдань має певні особливості у залежності від формату та типів тестових завдань. **Тестові завдання відкритого типу** можуть бути **декількох варіантів завдання**: з пропусками, на доповнення, з

короткою відповіддю, з розгорнутою відповіддю. Складання таких завдань рекомендується починати з визначення інструкції та формулювання запитання. Відповідь визначається таким чином, щоб ключове слово було на початку відповіді, а навчальний елемент, знання – у кінці.

Наприклад:

Дайте відповідь на запитання:

Які соціальні й психолого-педагогічні умови сприяють розвитку дитячої обдарованості?

Дитяча обдарованість розвивається за умов:

-
-
-
-

Інший варіант передбачає завдання на доповнення відповіді. У ньому текст подається у вигляді речення, в якому ключове слово відсутнє і його потрібно вставити.

Наприклад:

Доповніть відповідь:

Рухливі ігри з елементами індивідуальних змагань вводяться з групи дошкільного закладу.

Тестові завдання закритого формату можуть бути різних типів. Розглянемо основні з них.

1. Тестове завдання з однією найкращою відповіддю

Передбачає наступну форму: інструкція, ситуаційна задача, 3-5 варіантів відповідей, одна з яких є правильною. Основна перевага таких тестів – швидкість тестування і простота оцінки, а недолік – відповіді навмання.

Наприклад:

Виберіть правильне визначення поняття:

Методи навчання – це:

А) основні положення, якими користується педагог під час організації навчання;

Б) способи діяльності педагога, за допомогою яких досягається засвоєння дітьми знань, умінь, навичок;

В) спеціально організоване сприймання предметів для наступного використання його результатів у діяльності.

Відповідь: Б.

2. Тестове завдання з декількома правильними відповідями

За формою воно ідентичне попередньому типу, але правильними можуть бути кілька відповідей.

Наприклад:

Виберіть правильні відповіді:

Програма виховання у дошкільному закладі передбачає наступні види дитячої праці: 1) самообслуговування, 2) праця у природі, 3) ручна праця, 4) чергування, 5) господарчо-побутова праця.

Відповідь: 1, 2, 3, 5.

3. Тестове завдання на достовірність

Передбачає відповіді типу «так» або «ні», «правильно» або «неправильно». Текст тесту подається у формі однієї відповіді, питання або формули. Перевагою цього тесту є простота, а недоліком – неможливість перевірити глибину знань.

Наприклад:

Визначте правильну відповідь:

Існує твердження, що всі діти мають здібності до зображувальної діяльності.

1. Правильно.

2. Неправильно.

Відповідь: 1.

4. Тестове завдання на послідовність дій

Такі тести дають можливість перевірити правильність володіння послідовністю дій, операцій, процесів, алгоритм або процедуру тощо. Ці завдання найчастіше використовуються для оцінки рівня професійної підготовки. До недоліків цього виду тестів відноситься небезпека запам'ятовування початкового варіанту дій як правильного, так і неправильного.

Наприклад:

Установіть послідовність засобів формування дитячого колективу за ступенем найбільшої їх важливості:

1. Дружний колектив дорослих у дошкільному закладі.
2. Колективні ігри, заняття, прогулянки, спільні переживання і враження.
3. Бесіди про дружбу, читання художньої літератури.

Відповідь: 2, 3, 1.

Наприклад:

Визначте правильну послідовність залучення дітей до трудової діяльності:

1. Колективна праця.
2. Доручення.
3. Чергування.

Відповідь: 2, 3, 1.

5. Тестове завдання на відповідність

Суть його полягає у необхідності встановити відповідність елементів однієї множини елементам іншої, тобто зіставити одне з одним визначені позиції, поняття, явища. У цьому виді тестів є можливість глибше перевірити рівень знань.

Наприклад:

Установіть відповідність:

Педагогічні здібності

Визначення (характеристика)

1. Перцептивні	а) Дозволяють установити правильні стосунки з дітьми.
2. Організаторські	б) Уміння проникати у внутрішній світ дитини, бачити її стан.
3. Емоційна усталеність	в) Здатність створити колектив і зробити його інструментом формування особистості дитини.
4. Комунікативні	г) Здатність керувати своїм внутрішнім психічним станом.

Відповідь: 1б, 2в, 3г, 4а.

Наприклад:

Установіть відповідність:

1. Види праці	а) Ручна праця
2. Форми праці	б) Самообслуговування
	в) Чергування
	г) Праця у природі
	д) Господарчо-побутова праця
	е) Доручення

Відповідь: 1 – а, б, г, д; 2 – в, е.

6. Тест у формі ситуаційного завдання

Це один із найскладніших видів тестів. Він дає можливість всебічно оцінити рівень знань студентів, перевірити їх самостійність мислення при прийнятті рішень. Структура даного тесту може бути представлена у різних варіантах.

А) Найпростіший варіант використання ситуаційних завдань передбачає наявність ситуації і вибір правильної відповіді із запропонованих.

Наприклад:

Проаналізуйте педагогічну ситуацію, виберіть правильну відповідь із запропонованих:

Вихователь проводить заняття з фізичної культури у старшій групі, навчає дітей стрибка з місця. Ставить дітям запитання: «Діти, що треба зробити, щоб стрибнути якомога далі?»

Який дидактичний принцип використовується педагогом?

1. Принцип доступності
2. Принцип наочності
3. Принцип свідомості
4. Принцип індивідуалізації навчання
5. Принцип систематичності й послідовності
6. Принцип міцності

Відповідь: 3.

Б) У тестовому завданні пропонується **інструкція** для студента: «Проаналізуйте запропоновану ситуацію, обґрунтуйте відповідь». У текстовій частині пропонується опис педагогічної ситуації, а **відповідь** передбачає **відкритий формат**.

Наприклад:

Проаналізуйте ситуацію, обґрунтуйте відповідь.

На ранковій гімнастиці у молодшій групі вихователька проводить вправи з гімнастичними палицями. Перед виконанням кожної вправи вона пояснювала і показувала її, а діти дивилися. Після гімнастики діти були збуджені, із завданням впоралися погано.

Чому діти не впоралися із завданням?

Як психологічно обґрунтувати стан дітей?

В) **Ситуаційний кластер**. Складається він за такою структурою: опис ситуації; наступні завдання, які стосуються цієї ситуації; кожне завдання не пов'язане між собою (неправильна відповідь на одне запитання не обумовлює помилкового вибору на наступних етапах).

Наприклад:

Аналіз науково-методичної літератури та результатів досліджень педагогів свідчать про ефективність використання інноваційних технологій навчання (рольові та дидактичні ігри, мозковий штурм, модульне навчання тощо) як при навчанні дітей, так і дорослих. Однак, дехто з педагогів не погоджується з такою думкою і категорично відмовляється використовувати інноваційні технології у педагогічному процесі.

Завдання:

1. Підкреслити три найбільш важливі умови, які необхідні педагогу для ефективного використання інноваційних технологій навчання:

- А) професійна досвідченість у галузі проблеми;
- Б) знання механізмів реалізації цієї технології;
- В) наявність творчості;
- Г) педагогічна майстерність;
- Д) фінансово-економічна підтримка;
- Е) наявність дидактичного матеріалу;
- Є) спеціальне обладнання.

2. Яка, з поданих нижче теорій навчання, науково обґрунтовує ефективність використання інноваційних технологій навчання:

- А) гештальтпсихологія,
- Б) діяльнісна,
- В) гуманістична,
- Г) біхевіоризм.

3. Із названих категорій оберіть три, які характеризують переваги інноваційних технологій:

- А) спрямовані на розвиток особистості дитини,
- Б) дозволяють враховувати індивідуальні особистісні якості,
- В) формують комунікативну спрямованість особистості,
- Г) допомагають у соціалізації дитини,
- Д) вимагають значних витрат на підготовку та проведення,

Е) сприяють взаємонавчанню студентів,

Є) удосконалюють педагогічну майстерність викладача.

Відповіді: 1 – А, Б, Г. 2. – Б. 3. – А, Б, В.

Після створення системи тестових завдань необхідно провести процедуру **валідації варіантів відповідей**. Для цього члени експертної групи дають відповіді на тестові завдання у реальному режимі тестування. Потім визначають хід міркувань, який приведе до правильної чи хибної відповіді. Експеримент може бути проведено і на відповідному контингенті студентів. У подальшому викладачем здійснюється аналіз результатів тестування, на основі якого вилучаються завдання, на які ніхто не відповів, або відповіли всі; корегуються помилки у змісті завдань та здійснюється остаточний відбір завдань для перевірки знань, умінь, навичок студентів.

Організація процесу тестового контролю знань має враховувати наступні **вимоги**:

1. Тестовий контроль проводиться зі студентами потоку чи академічної групи. До їх відома доводяться мета, умови тестування, критерії оцінювання знань.

2. До проведення тестового контролю має бути своєчасно підготовлена аудиторія, методичне та технічне забезпечення.

3. Кількість варіантів карток повинна бути у півтора рази більшою, ніж кількість студентів в аудиторії.

4. Час тестування повинен бути регламентованим із розрахунку 1-1,5 хвилини на кожне запитання.

5. Питання, що уточнюють процедуру тестування, ставляться безпосередньо викладачеві.

6. Не рекомендується переривати роботу тих, кого тестують.

Оцінка результатів виконання тестових завдань здійснюється за формулою: $K = a:p$, де K – коефіцієнт засвоєння знань і сформованості умінь на даному рівні, a – число правильно виконаних операцій; p – загальне число операцій у тестах.

Коефіцієнт K може бути рівним чи меншим 1, $K \leq 1$. Для переведення оцінки у 100-бальну систему можна користуватися такими даними: Якщо

$K = 1$ чи $0,9$ – оцінка «відмінно», 90 – 100 балів,

$0,9 > K \geq 0,8$ – оцінка «добре», 89 – 75 балів,

$0,8 \geq K \geq 0,7$ – оцінка «задовільно», 60 – 74 балів.

Якщо робота виконана менш ніж на $K=0,7$ (тобто менше 70%), то рекомендується оцінювати її незадовільною оцінкою, оскільки доведено, що цей рівень засвоєння матеріалу є мінімальним, який забезпечує можливість подальшого навчання студента.

Якщо тестовий контроль використовується для визначення рівня залишкових знань (P_{33}), для його оцінки також можна використати індексний метод:

Оцінка при тестуванні

$$P_{33} = \frac{\text{Оцінка при тестуванні}}{\text{Оцінка при семестровому контролі}}$$

Оцінка при семестровому контролі

В якості критерію оцінки приймаємо $P_{33}=1,0$. Якщо $P_{33}=1,0$ – студент підтвердив свій рівень знань; якщо $P_{33} < 1,0$ – студент має залишкові знання нижчі, ніж при підготовці до іспиту; якщо $P_{33} > 1,0$ – рівень залишкових знань студента вищий, ніж на етапі складання іспиту. Це може свідчити про необ'єктивність викладача на іспиті, неправильність складання тестових завдань, або засвідчити процес самоосвіти студента.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНОГО ТЕСТУВАННЯ У ВИВЧЕННІ ОКРЕМИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

3.1. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНОГО ТЕСТУВАННЯ У ВИВЧЕННІ КУРСУ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» курс педагогіки дошкільної є профільюючим у професійній підготовці майбутніх вихователів. Навчальна дисципліна забезпечує основну теоретичну й практичну підготовку до виконання кваліфікаційних обов'язків вихователя дошкільного закладу, організатора дошкільного виховання. Метою курсу педагогіки дошкільної є забезпечення усвідомленого засвоєння студентами змісту, організаційних форм і методів навчання і виховання дітей дошкільного віку в дошкільних закладах і сім'ї з метою їх різнобічного розвитку та формування особистості дитини.

Будь-яка навчальна дисципліна визначається як система знань, як система видів навчально-пізнавальної діяльності, як елемент структури навчального плану. У підготовці дидактичних тестів як методу діагностики важливо врахувати перші два аспекти. **Компоненти системи знань навчальної дисципліни** досить різні – це понятійний апарат, теоретичні твердження і роз'яснення, різноманітні точки зору на педагогічні явища, опис педагогічних процесів і явищ, педагогічні теорії і закони тощо. Безумовно не всі з них можливо включити для перевірки у тестові завдання, проте дидактичне тестування дає можливість закріпити і перевірити знання студентами понятійного апарату, логічного взаємозв'язку педагогічних понять, їх класифікацію тощо.

Дидактичне тестування надає викладачеві можливості перевірити базові знання поєднуючи різний зміст навчального матеріалу та різні типи тестових завдань. Крім того, дидактичне тестування дає змогу перевірити

результати навчально-пізнавальної діяльності студентів на різних етапах засвоєння знань, умінь, навичок: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез. Зазначимо, що складання тестових завдань є творчим процесом, який дає можливість викладачеві реалізувати власне бачення вибору змісту, форматів, типів тестових завдань з урахуванням місця навчальної дисципліни у структурі фахової підготовки, загального рівня підготовленості студентів, мети, виду контролю (поточний, рубіжний чи підсумковий).

Проте викладачеві необхідно **враховувати загальні принципи відбору змісту тестових завдань**: значущість; наукова достовірність; репрезентативність; зростаюча трудність; варіативність змісту; системність знань; комплектність і збалансованість змісту тесту; взаємозв'язок змісту і форми тестових завдань

Зазначимо, що у кожному окремому випадку викладачеві необхідно чітко визначити мету тестування, систему оцінювання та раціонально організувати процес перевірки. На початку роботи із використання дидактичного тестування у навчальному процесі важливо **навчити студентів працювати з тестовими завданнями**. Їх роботу можна умовно поділити на такі етапи: а) уважне читання інструкції й тексту завдання; б) осмислювання й детальний аналіз його змісту; в) аналіз змісту дистракторів (запропонованих варіантів відповідей); г) формулювання припущень і висновків на основі даних тестового завдання; д) вибір чи конструювання (у відкритих форматах) правильної відповіді.

Доцільним вважаємо обов'язковий аналіз результатів тестування, виділення типових помилок, визначення пробілів у знаннях студентів. Ці відомості важливі як для викладача з метою внесення коректив у власну діяльність, так і обов'язково повинні повідомлятися студентам з метою орієнтації їх на ліквідацію пробілів у знаннях і навичках у самостійній пізнавальній діяльності.

Запропоновані тестові завдання з дошкільної педагогіки за змістом охоплюють весь курс. Їх складено з метою перевірки рівня підготовленості

студентів на етапі підсумкового контролю. Завдання скомпоновано за темами, проте в сукупності вони включають по 40 завдань чотирьох видів: на вибір правильного визначення поняття, вибір найбільш точної відповіді, встановлення відповідності та доповнення відповіді (відкритий формат). Це дає змогу створити 40 індивідуальних карток, у які включено по одному з різних типів тестових завдань.

Наприклад:

Тестове завдання з дошкільної педагогіки

I. Виберіть правильне визначення поняття:

Дошкільна педагогіка – це:

- а) наука, яка вивчає значення і специфіку організації культурного середовища конкретного освітнього закладу у загальній виховній системі;
- б) наука про закономірності виховання і навчання дітей від народження до вступу до школи;
- в) наука про дитину;
- г) галузь педагогічних знань, яка досліджує фундаментальні закони навчання і виховання.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

Метою дошкільної освіти є:

- а) виконання рішень педагогічної ради;
- б) виконання вказівок Міністерства освіти і науки;
- в) виконання побажань батьків;
- г) формування особистості дитини, підготовка до школи.

III. Доповніть перелік:

Типи дошкільних навчальних закладів:

- а) дошкільний навчальний заклад (ясла);
- б) дошкільний навчальний заклад (дитячий садок);
- в)
- г)
- д)

- е)
- ж)
- з)

IV. Встановіть відповідність:

1) обґрунтування проблем дослідження;	А Етапи педагогічного дослідження
2) вибір об'єкта і предмета дослідження;	Б Структурні елементи педагогічного дослідження
3) формування мети, завдань, гіпотези дослідження;	
4) вирішення поставлених завдань;	
5) теоретичний аналіз результатів	

Слід зазначити, що **можливості використання** запропонованих **тестових завдань** значно ширші. Розроблені завдання можна використовувати на етапах поточного, тематичного, модульного, підсумкового контролю. Так, під час поточного контролю при вивченні окремих тем викладач добирає тестові завдання, які можна використати на практичних заняттях у формі фронтального тестування або у вигляді карток для індивідуальної перевірки знань студентів. У цьому випадку вони можуть бути доповнені ще й ситуаційними завданнями. Після вивчення окремої теми чи змістового модулю тестові завдання можуть бути використані теж у двох варіантах: як сукупність усіх завдань з окремої теми або як добірка індивідуальних карток у вигляді тесту-драбинки, що включає завдання різних типів. Крім того, вони можуть бути використані для роботи студентів у тренувальному режимі при підготовці до модульного чи підсумкового контролю.

Отже, використання дидактичного тестування дає можливість не лише урізноманітнити процес діагностики рівня навченості студентів, а й об'єктивно отримати реальну картину оволодіння знаннями, вміннями,

навичками. Тести є одним із оптимальних засобів педагогічного вимірювання, використання яких в умовах модульно-рейтингової системи навчання є актуальним і сучасним. Уміння викладача методично правильно скласти завдання до тестового контролю дасть можливість забезпечити ефективний контроль навчально-пізнавальної діяльності студентів на різних етапах навчального процесу, створити передумови для індивідуальної роботи із студентами, прогнозувати подальші результати навчання, вносити певні корективи в діяльність викладача.

3.2. ЗМІСТ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Тема: Предмет і методи дошкільної педагогіки

I. Виберіть правильне визначення поняття:

1. Дошкільна педагогіка – це:

а) наука, яка вивчає значення і специфіку організації культурного середовища конкретного освітнього закладу у загальній виховній системі;

б) наука про закономірності виховання і навчання дітей від народження до вступу до школи;

в) наука про дитину;

г) галузь педагогічних знань, яка досліджує фундаментальні закони навчання і виховання.

2. Педагогічне дослідження – це:

а) вибір об'єкта і предмета дослідження;

б) формування висновків та науково-практичних рекомендацій;

в) система вихідних теоретичних положень, яка є основою дослідницького пошуку;

г) процес наукового визначення, вивчення та аналізу результатів актуальної педагогічної проблеми.

3. Методи педагогічного дослідження – це:

а) сукупність прийомів, операцій, спрямованих на вивчення педагогічних явищ і розв'язання різноманітних науково-педагогічних проблем;

б) теоретичний пошук, вивчення шляхів удосконалення практики;

в) постійний причинно-наслідковий аналіз педагогічних явищ;

г) безпосереднє сприймання педагогічних явищ і процесів у цілісності та динаміці.

4. Педагогічне спостереження – це:

а) визначення мети, об'єкту, плану і способу систематизації даних;

б) з'ясування глибини усвідомлення дитиною себе;

в) спеціально організоване, цілеспрямоване, систематичне та планомірне сприйняття досліджуваного об'єкта в умовах повсякденного життя;

г) безпосередній спосіб одержання дослідних даних.

5. Педагогічний експеримент – це:

а) виокремлення явища, що вивчається;

б) дослідження педагогічного явища у спеціально створених умовах, організованих ситуаціях;

в) порівняння ефективності двох або кількох варіантів впливів, умов;

г) оперативне зібрання великого фактичного матеріалу.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

1. Завдання дошкільної педагогіки:

а) здійснення методичного контролю за фізичним розвитком дитини;

б) обґрунтування парадигм педагогічної теорії і практики, серед яких чільне місце посідає гуманістична, що спрямована на особистісний розвиток кожної дитини;

в) дослідження особливостей розвитку дитини.

2. Який із означених методів педагогічного дослідження можна назвати активним за впливом на особистість?

- а) порівняльно-історичний аналіз;
- б) анкетування;
- в) педагогічне спостереження;
- г) педагогічне тестування;
- д) педагогічний експеримент;
- е) вивчення продуктів дитячої діяльності;
- ж) вивчення педагогічної документації.

3. Який принцип визначається як «золоте правило» дидактики?

- а) принцип систематичності;
- б) принцип наочності;
- в) принцип енциклопедичності;
- г) принцип доступності;
- д) принцип науковості.

III. Доповніть перелік:

1. Джерела дошкільної педагогіки як науки:

- а) народна педагогіка;
- б)
- в)
- г)
- д)

2. Співпраця дошкільної педагогіки з іншими науками відбувається у таких формах:

- а) використання провідних теоретичних положень та узагальнюючих висновків інших наук;
- б)
- в)
- г)

3. Основні методи педагогічного дослідження:

- а) педагогічне спостереження;
- б)
- в)
- г)
- д)
- е)
- ж)
- з)

IV. Встановіть відповідність:

1.

1) обґрунтування проблем дослідження;	А – етапи педагогічного дослідження
2) вибір об'єкта і предмета дослідження;	Б – структурні елементи педагогічного дослідження
3) формулювання мети, завдань, гіпотези дослідження;	
4) вирішення поставлених завдань;	
5) теоретичний аналіз результатів.	

2. Встановіть відповідність класифікації методів педагогічного дослідження за критеріями:

1) методи теоретичного пошуку;	А – за джерелами одержання інформації
2) методи математичної статистики;	
3) метод незалежних характеристик (педагогічний консиліум);	Б – за способами обробки й аналізу даних дослідження
4) метод моделювання.	

Тема: Система сучасної дошкільної освіти

I. Виберіть правильне визначення поняття:

1. Базовий компонент дошкільної освіти – це:

- а) нова програма освітньої діяльності в дошкільних закладах;
- б) система новітніх технологій освіти;
- в) державний стандарт рівня розвитку дітей дошкільного віку.

2. Програма виховання і навчання дітей – це:

- а) державний документ, який визначає цілі, завдання і зміст роботи з дітьми з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей;
- б) положення теорії і практики дошкільної освіти, які відповідають особливостям пізнавальної діяльності дітей;
- в) розширення кола уявлень дітей про навколишнє середовище, про культурні традиції народу.

3. Педагогічна технологія – це:

- а) сукупність педагогічних знань, засобів, методів оптимальної організації навчально-виховного процесу, які забезпечують вирішення освітніх та виховних завдань;
- б) духовно-практична діяльність педагога;
- в) особливі вміння та навички побудови педагогічного процесу.

4. Новаторство – це:

- а) діяльність по внесенню і здійсненню нових, прогресивних ідей, форм, методів і прийомів у педагогічний процес;
- б) використання новітніх технологій;
- в) оригінальне вирішення педагогічних завдань.

5. Інновація – це:

- а) сукупність методів та прийомів у педагогічній діяльності;
- б) особистісно-орієнтований підхід у вихованні;
- в) новоутворення, оновлення, використання нових форм, методів, систем, елементів.

6. Педагогічний моніторинг – це:

- а) діагностика, оцінка та прогнозування стану педагогічного процесу відстеження його руху, результатів, перспектив розвитку;
- б) вид педагогічної діагностики;
- в) методика прогнозування.

7. Гуманізація виховання – це:

- а) розвиток прагнення до спілкування у спільній діяльності, до вияву радості від успіхів, співчуття близьким;
- б) олюднення виховних стосунків, визнання цінності дитини як особистості, її прав на соціальний захист, щастя, розвиток здібностей, індивідуальності;
- в) формування у дітей усвідомленого ставлення до обов'язків у сім'ї і дитячому садку, вміння самостійно включатися у корисні справи.

8. Дошкільний навчальний заклад – це:

- а) навчально-виховний комплекс;
- б) навчальний заклад, який забезпечує розвиток, виховання, навчання та соціальну адаптацію дітей;
- в) заклад освіти дітей від двох місяців до шести (семи) років, який здійснює догляд, оздоровлення, виховання і навчання дітей.

9. Національний дитячий садок – це:

- а) соціалізація дитячої особистості; організація спілкування як особливої діяльності, що допомагає дітям пізнати оточуючу дійсність, світ людських взаємин і себе;
- б) дошкільний заклад, який забезпечує трансляцію культури народу, сприяє етнізації особистості, засвоєнню духовних надбань нації;
- в) співробітництво вихователів і вихованців, сприйняття особистості вихованця як вищої соціальної цінності.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

1. Метою дошкільної освіти є:

- а) виконання рішень педагогічної ради;
- б) виконання вказівок Міністерства освіти і науки;
- в) виконання побажань батьків;
- г) формування особистості дитини, підготовка до школи.

2. Базовий компонент дошкільної освіти включає сфери життєдіяльності:

- а) «Я сам», «Самооцінка», «Діяльність»;
- б) «Природа», «Культура», «Люди», «Я сам»;
- в) «Гра», «Заняття», «Праця», «Самостійна діяльність».

3. Чиї принципи покладено в основу побудови українського національного садка:

- а) С. Ф. Русової;
- б) К. Д. Ушинського;
- в) О. В. Духновича

III. Доповніть перелік:

1. Головні принципи безперервної системи національного виховання:

- а) народність;
- б)
- в)
- г)
- д)
- е)
- ж)

2. Загальні принципи побудови сучасних програм дошкільної освіти:

- а) принцип гуманізації виховного процесу;
- б) принцип культуровідповідності;
- в)
- г)
- д)

е)

3. Сучасні українські державні й регіональні програми виховання й навчання дітей у дошкільному закладі:

а)

б)

в)

г)

д)

4. У Законі України «Про дошкільну освіту» визначені такі завдання дошкільної освіти:

а) збереження і зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини;

б)

в)

5. Типи дошкільних навчальних закладів:

а) дошкільний навчальний заклад (ясла);

б) дошкільний навчальний заклад (дитячий садок);

в)

г)

д)

е)

ж)

з)

IV. Встановіть відповідність:

1. Встановіть відповідність функцій дошкільного закладу у залежності від його типу:

1) дошкільний навчальний заклад для дітей

віком від 2-х місяців до 6 (7) років, де

забезпечується догляд за ними, розвиток,

А – ясла-садок

виховання і навчання;

2) дошкільний навчальний заклад, в якому

забезпечуються фізичний, розумовий і

психологічний розвиток, корекція

психологічного і фізичного розвитку,

оздоровлення дітей, які відвідують інші

навчальні заклади чи виховуються вдома;

3) дошкільний навчальний заклад для дітей

віком від 2-х до 7 (8) років, які потребують

корекції фізичного або розумового розвитку.

Б – ясла-садок

компенсуючого типу

В – центр розвитку дитини

Тема: Виховання і розвиток у період дошкільного дитинства

I. Виберіть правильне визначення поняття:

1. Розвиток – це:

а) становлення людини як соціальної істоти, що здійснюється в процесі життєдіяльності;

б) цілеспрямований процес формування в індивіда заданих якостей;

в) кількісні та якісні зміни в організмі, які відбуваються під впливом різних чинників;

г) процес цілеспрямованого формування людської особистості в умовах її навчання, виховання й освіти.

2. Формування особистості – це:

а) становлення людини як соціальної істоти, яке відбувається в процесі розвитку, виховання і навчання;

б) цілеспрямований процес формування у вихователів необхідних якостей і переконань;

в) кількісні зміни в організмі, які відбуваються в процесі всього життя людини як соціальної істоти.

3. Акселерація – це:

- а) прискорений розвиток і збільшення антропометричних показників;
- б) зміна генетичного коду людей унаслідок шлюбних зв'язків між представниками різних рас і материків;
- в) особливості будови тіла, вищої нервової діяльності, здібностей дитини.

4. Режим дня – це:

- а) відповідність занять ритму життєдіяльності організму;
- б) саморегуляція організму;
- в) правильний розподіл у часі головних процесів життєдіяльності дитини.

5. Навички – це:

- а) здатність людини виконувати які-небудь дії на основі набутих раніше знань;
- б) засоби виконання різноманітних дій, доведених до автоматизму;
- в) засоби виконання практичних дій.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

1. Соціалізацію особистості зумовлює:

- а) культура;
- б) освіта;
- в) середовище;
- г) спадковість.

2. Автор вислову «Виховання може все»:

- а) Ж.-Ж. Руссо;
- б) К. Гельвецій;
- в) А. С. Макаренко;
- г) Я. А. Коменський.

3. Хто вперше обґрунтував ідею гармонійного розвитку особистості:

- а) Я. А. Коменський;

- б) Р. Оуен;
- в) Аристотель.

4. Хто з видатних просвітителів минулого був автором теорії «вільного виховання»:

- а) Г. С. Сковорода;
- б) Ж.-Ж. Руссо;
- в) Р. Оуен;
- г) П. Ф. Лесгафт.

III. Доповніть перелік:

1. Педагогічна вікова періодизація загального дитинства:

- а) ранній вік (від народження до 2-х років)
- б)
- в)
- г)

2. Фактори розвитку особистості:

- а) спадковість;
- б)
- в)

3. Провідні види діяльності у дошкільному дитинстві:

- а) емоційне та емоційно-предметне спілкування з дорослими;
- б)
- в)
- г)
- д)

4. Педагогічні вимоги до режиму дня:

- а) чергування активної діяльності з відпочинком;
- б)
- в)
- г)

5. Загальні компоненти режиму дітей у дошкільному закладі:

- а) прибуття у дитсадок;
- б) ранкова гімнастика;
- в)
- г)
- д)
- е)
- ж)
- з)
- і)
- к)
- л)

6. Найважливіші характеристики обдарованих дітей:

- а) ранній вияв високої пізнавальної активності й допитливості;
- б) швидкість і точність виконання розумових операцій;
- в)
- г)
- д)
- е)
- ж)

7. Соціальні й психолого-педагогічні умови розвитку потенціалу обдарованості:

- а) оточуюче середовище: родина, однолітки, педагоги;
- б)
- в)
- г)

8. Основні показники педагогічної занедбаності дітей дошкільного віку:

- а) недостатній розвиток індивідуально-психологічних якостей;
- б)
- в)

г)

IV. Встановіть відповідність:

1. Встановіть відповідність показників розвитку і росту:

1) збільшення розмірів тіла та окремих його частин; А – розвиток

2) диференціювання тканин і органів;

3) рівень фізичних якостей; Б – ріст

4) рівень показників формування постави.

2.

1) підтримувати і спрямовувати потребу дитини в активності;

А – закономірності

2) особистість успішно розвивається лише у ситуації успіху;

виховання

3) повага до дитини, дотримання її прав;

Б – принципи виховання

4) потреба дитини у любові.

3.

1) розвиток волі і самостійності;

2) втома, нездоровий стан дитини;

А – умови подолання

3) раціональна організація життя і діяльності дітей;

негативізмів поведінки дітей

4) неухвалене ставлення дорослого;

Б – причини вередувань і

5) порушення режиму життя дитини;

впертості дітей

6) допомога дитині у пошуку компромісного вирішення конфліктної ситуації.

Тема: Виховання і розвиток дітей раннього віку

I. Виберіть правильне визначення поняття:

1. «Госпіталізм» - це

а) виховання дитини в дитячій установі закритого типу;

б) забезпечення догляду за дитиною;

в) різке відставання у фізичному і психічному розвитку дитини, яка виховується в дитячій установі закритого типу.

2. Дитина народжується з:

а) безумовними рефlekсами;

б) умовними рефlekсами;

в) набутими рефlekсами.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

1. У яких вікових періодах діти живуть за двома режимами:

а) 9-12 місяців;

б) 12 місяців – 1 рік 5-6 місяців;

в) 2 – 3 роки.

2. Діти 2-го року життя набувають нові знання і вміння головним чином за допомогою:

а) організованого спеціального навчання;

б) наслідування наочному показу необхідної дії;

в) безпосереднього сприймання дійсності, а також шляхом наслідування необхідної дії в наочному показі; спеціальних ігор-занять і спілкування з дорослими.

3. На початку 3-го року життя гра характеризується:

а) маніпулятивним характером;

б) набуває складного характеру, що виявляється у повній відсутності одноманітного повторення одних і тих самих маніпуляцій;

в) зводиться до дій з улюбленою іграшкою і предметами.

III. Доповніть перелік:

1. Вікові етапи розвитку дітей 1-го року життя:

- а)
- б)
- в)
- г)

2. Особливості ВНД дітей перших трьох років життя:

- а) умовні рефлекси формуються порівняно швидко, але закріплення їх відбувається повільно;
- б) нервова система має порівняно малу витривалість;
- в)
- г)
- д)
- е)
- ж)

3. Педагогічні правила виховання дітей раннього віку:

- а) постійність і послідовність виховних впливів;
- б) єдність підходів з боку всіх людей, що оточують і виховують дитину;
- в)
- г)
- д)
- е)
- ж)
- з)

Тема: Особистість вихователя дітей дошкільного віку

I. Виберіть правильне визначення поняття:

1. Педагогічна техніка – це:

- а) система взаємовідносин педагог – вихованець;
- б) форма організації поведінки педагога;
- в) рішення педагогічних завдань.

2. Авторитет – це:

- а) почуття особистої відповідальності у виконанні доручень, чесність, порядність по відношенню до людей;
- б) визнання позитивних якостей, переваг, здібностей особистості, групи, організації;
- в) важлива передумова успішної освітньо-виховної роботи.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

1. Визначальною ознакою педагогічної майстерності є:

- а) досвід;
- б) освіта;
- в) досконале володіння педагогічною діяльністю;
- г) хороше ставлення до колег.

III. Доповніть перелік:

1. Професійні функції вихователя:

- а) догляд за дітьми;
- б)
- в)
- г)
- д)
- е)

2. Професійні уміння вихователя:

- а) аналітичні;
- б) проєктивні;
- в)
- г)
- д)

е)

ж)

3. Особистісні якості і властивості педагога дошкільного закладу:

а) організаційно-педагогічні: організованість, спостережливість, творча активність, захоплення діяльністю, ерудиція, відповідальність, вимогливість, діловитість, критичність, енергійність, педагогічна тактовність, самоконтроль;

б)

в)

IV. Встановіть відповідність:

1. Встановіть відповідність характеру спілкування дорослого і дитини:

1) мета: дати дітям знання, вміння, навички; у процесі взаємодії дорослого з дітьми переважають вимоги, настанови, заборони;

А – навчально-дисциплінарний

2) педагог попереджає виникнення можливих проблем у особистісному розвитку; способи спілкування передбачають уміння стати на позицію дитини;

Б – особистісно-орієнтований

3) знання, уміння, навички розглядаються не як межа, а як засіб повноцінного розвитку особистості;

4) завдання педагога – реалізувати програму, задовольнити потреби керівництва

2. Встановіть відповідність між цільовими функціями і професійними вміннями вихователя:

1) уміння спостерігати, аналізувати, оцінювати рівень розвитку, здібностей кожної дитини;

А – догляд за дітьми

2) забезпечення єдності роботи дошкільного закладу і сім'ї, спрямованої на створення повноцінного

Б – аналітичні вміння

виховного потенціалу;

3) забезпечення життєдіяльності дітей на основі передових методик, турбота про здоров'я дітей, створення раціонального виховного середовища.

В – координуюча функція

3. Встановіть відповідність між професійними вміннями вихователя і його особистісними якостями і властивостями:

1) встановлення гуманних відносин з дітьми та їх батьками; вміння переконувати, встановлювати взаємовідносини;

А – комунікативні вміння

2) любов до дітей, доброта, справедливість, доброзичливість, щедрість, емоційна контактність;

Б – організаційно-педагогічні

3) організованість, спостережливість, творча активність, ерудиція, педагогічна тактовність, оперативність, діловитість.

властивості

В – моральні якості

Тема: Фізичне виховання дітей дошкільного віку

I. Виберіть правильне визначення поняття:

1. Фізичний розвиток – це:

а) процес розвитку фізичних якостей, формування рухових умінь і навичок;

б) процес зміни морфологічних і функціональних ознак організму, основою якого є біологічні процеси, зумовлені спадковими генетичними факторами, умовами зовнішнього середовища і вихованням;

в) збільшення розмірів тіла та окремих його частин, інтенсивність процесів диференціювання тканин і формоутворення.

2. Фізичне виховання дітей дошкільного віку – це:

а) підвищення фізичної та розумової працездатності;

- б) виховання потреби у заняттях фізичною культурою і спортом, зміцнення здоров'я дітей;
- в) систематичний вплив на організм дитини з метою його морфологічного і функціонального вдосконалення, зміцнення здоров'я, формування рухових і фізичних якостей.

3. Валеологічна культура – це:

- а) культура діяльності, дотримання гігієнічно обґрунтованих вимог до організації життєдіяльності загалом;
- б) оволодіння дітьми первинними знаннями про свій організм і здоров'я, вміннями дотримуватися доцільного режиму життя і діяльності, харчування, сну, відпочинку, систематичне та якісне здійснення гігієнічних процедур, заходів запобігання хворобам;
- в) єдність вимог до гігієни дитини в дошкільному закладі та сім'ї, позитивний приклад здорового способу життя дорослих.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

1. До умов фізичного виховання відноситься:

- а) науково обґрунтований режим;
- б) рухливі ігри;
- в) педагогічна освіта.

2. Умови формування культурно-гігієнічних навичок:

- а) естетичність приміщень, постійне вправлення у дотриманні вимог гігієни і культури поведінки, своєчасність і чіткість режимних процесів;
- б) раціонально організована обстановка, керівництво дорослих, вправи;
- в) раціональне харчування, приклад дорослих, прогулянки.

III. Доповніть перелік:

1. Основні напрями роботи з валеологічного виховання дітей дошкільного віку:

- а) формування мотиваційних установок на здоровий спосіб життя;
- б)
- в)
- г)
- д)

IV. Встановіть відповідність:

1.

1) створення гігієнічних умов життя і діяльності;

А – засоби, спрямовані на охорону здоров'я дитини

2) загартувальні процедури;

3) спеціальні фізичні вправи;

4) організація раціонального харчування, сну, перебування на свіжому повітрі;

Б – специфічні засоби фізичного виховання

5) гігієнічна гімнастика;

б) режим дня.

2.

1)гігієнічні і соціально-побутові умови;

2) оздоровчі сили природи;

А – завдання фізичного виховання дошкільників

3) охорона і зміцнення здоров'я, загартування;

4) розвиток рухових умінь, навичок і фізичних якостей;

Б – засоби фізичного виховання дошкільників

5) виховання потреби у заняттях фізичною культурою;

б) фізичні вправи.

Тема: Розумове виховання дітей дошкільного віку

I. Виберіть правильне визначення поняття:

1. Розумове виховання – це:

- а) необхідний рівень розвитку дитини під час систематичного навчання, в іграх, на заняттях, у повсякденному житті;
- б) формування емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу, до себе, інтелектуальний розвиток;
- в) систематичний, цілеспрямований вплив дорослих на розумовий розвиток дитини з метою формування знань про навколишній світ, розвиток пізнавальної діяльності, здатності до самостійного пізнання.

2. Сенсорне виховання – це:

- а) система педагогічних впливів, спрямованих на формування способів чуттєвого пізнання, вдосконалення відчуттів і сприймань;
- б) виокремлення якостей предметів і явищ навколишнього світу;
- в) процес засвоєння соціального досвіду, оволодіння системою відповідних еталонів.

3. Запитання дітей дошкільного віку – це:

- а) запас уявлень, що стає значним;
- б) інтерес до причинно-наслідкових зв'язків між явищами;
- в) дитину цікавлять назви та характеристики предметів;
- г) показник дитячої допитливості.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

1. Фундамент загального розумового розвитку становить:

- а) пізнавальний розвиток;
- б) естетичний розвиток;
- в) сенсорний розвиток.

2. Основа розумового виховання дітей:

- а) сенсорне виховання;

- б) гра;
 - в) навчання.
3. Змістом розумового виховання дошкільників є:
- а) формування у дітей способів мисленнєвої діяльності;
 - б) оволодіння дітьми цілісною культурою;
 - в) формування у дітей навчальних навичок;
 - г) формування у дітей певного обсягу знань про навколишнє.
4. Засоби розумового виховання дошкільників:
- а) гра, праця, навчання, ознайомлення з навколишнім;
 - б) гра, праця, навчання;
 - в) гра, заняття, праця, повсякденна діяльність.
5. Хто вперше з видатних педагогів минулого запропонував для дітей систему знань – елементарних уявлень про довкілля?
- а) Ф. Фребель;
 - б) С. Ф. Русова;
 - в) Я. А. Коменський;
 - г) К. Д. Ушинський.
6. До змісту сенсорного виховання відносяться:
- а) дотикова чуттєвість;
 - б) умивання дітей;
 - в) приклад дорослих.
7. Основний метод сенсорного виховання:
- а) спостереження;
 - б) обстеження;
 - в) сприймання.
8. Які дії належать до перцептивних?
- а) дії, спрямовані на порівняння предметів між собою;
 - б) дії, спрямовані на обстеження предмета, визначення його властивостей і якостей;
 - в) дії, спрямовані на класифікацію предметів.

III. Доповніть перелік:

1. Завдання розумового виховання:

- а)
- б)
- в)

2. Засоби розумового виховання:

- а) ознайомлення з предметами і явищами навколишнього світу;
- б)
- г)

3. Періоди засвоєння еталонів у дошкільному віці:

- а) передеталонний період (від народження до початку 3-го року життя);
- б)
- в)

IV. Встановіть відповідність:

1.

- 1) спілкування з дорослими;
- 2) різні види діяльності дітей;
- 3) формування у дітей певного обсягу знань про предмети і явища, способи мисленнєвої діяльності;
- 4) навчання.

А – зміст розумового виховання дошкільників

Б – засоби розумового виховання дошкільників

2.

- 1) розвиток відчуттів, сприймання, формування уявлень про властивості предметів;
- 2) дитина відображає окремі особливості предметів;
- 3) формування у дітей системи

А – завдання сенсорного виховання

Б – періоди засвоєння сенсорних еталонів у дошкільному дитинстві

перцептивних (обстежувальних) дій;

4) формування системи сенсорних еталонів

В – показники сенсорного розвитку дитини

Тема: Навчання дітей дошкільного віку

I. Виберіть правильне визначення поняття:

1. Дошкільне навчання – це:

- а) процес взаємодії вихователя і дітей;
- б) розвиток особистості дошкільника;
- в) набуття дітьми знань, умінь, навичок;
- г) двобічний процес взаємодії вихователя і дітей, спрямований на засвоєння знань, умінь і навичок та всебічний розвиток особистості.

2. Методи навчання – це:

- а) основні положення, якими керується педагог під час організації навчання;
- б) способи роботи педагога, за допомогою яких досягається засвоєння дітьми знань, умінь, навичок;
- в) спеціально організоване сприймання предметів для наступного використання його результатів у діяльності.

3. Принципи навчання – це:

- а) вихідні положення, які визначають діяльність вихователя і характер пізнавальної діяльності дитини;
- б) положення, які характеризують діяльність вихователя;
- в) взаємопов'язана діяльність вихователя і дитини, яка забезпечує володіння системою знань з певної галузі науки.

4. Форма організації навчання – це:

- а) спільна навчальна діяльність педагога і дітей, що здійснюється в певному порядку і встановленому режимі;
- б) ознайомлення дітей з різноманітними явищами, предметами та їх

властивостями;

в) організоване навчання у повсякденному житті.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

1. Положення дитини в школі визначається:

а) оцінкою педагогом ігрової діяльності дитини;

б) оцінкою фізичних можливостей дитини;

в) оцінкою навчальної діяльності дитини;

г) оцінкою ставлення дитини до інших дітей.

III. Доповніть перелік:

1. Компоненти загальної готовності дітей до школи:

а) мотиваційна;

б)

в)

г)

д)

IV. Встановіть відповідність:

1.

1) заняття з ознайомлення з навколишнім середовищем;

А – види занять за змістом

2) заняття із засвоєння дітьми нових знань;

навчання

3) заняття із закріплення і систематизації досвіду;

4) заняття з розвитку мовленнєвого спілкування;

Б – види занять за дидактичними цілями

5) контрольні заняття;

6) заняття з образотворчої діяльності.

2.

1) індивідуальні;	
2) комплексні;	А – види занять за
3) контрольні;	дидактичними цілями
4) групові;	
5) інтегровані;	Б – види занять за
6) фронтальні.	організацією дітей

3. Встановіть відповідність методів навчання поданим критеріям:

1) наочні;	
2) пояснювально-ілюстративні;	А – за джерелом набуття
3) репродуктивні;	знань
4) словесні;	
5) практичні;	Б – за рівнями пізнавальної
6) частково-пошукові.	діяльності

4. Встановіть відповідність методів навчання:

1) спостереження;	А – словесні методи навчання
2) демонстрація;	
3) вправи;	Б – наочні методи навчання
4) бесіда;	
5) розповідь;	В – практичні методи
6) ігри.	навчання

Тема: Моральне виховання дошкільників

I. Виберіть правильне визначення поняття:

1. Моральний розвиток – це:

- а) становлення уявлень особистості про світ, стосунки людей, про себе;
- б) усвідомлення норм і принципів загальнолюдської моралі;

в) рівень засвоєння уявлень про моральні норми, сформованості моральних почуттів і моральної поведінки.

2. Моральне виховання – це:

а) сформовані в дошкільному віці основи моральної спрямованості особистості;

б) цілеспрямована взаємодія дорослого і дитини з метою формування моральних почуттів і якостей, засвоєння моральних норм і правил, розвитку моральних мотивів і навичок поведінки;

в) створення позитивної емоційної атмосфери, творчої взаємодії педагога і дитини.

3. Соціальна компетентність дитини – це:

а) уявлення дитини про надійність дорослих, емоційна близькість із ними;

б) здатність відчувати своє місце у системі стосунків людей, адекватно себе поводити;

в) відкритість до світу людей як потреба особистості, навички соціальної поведінки, готовність до сприймання соціальної інформації, бажання пізнавати людей, робити добрі вчинки.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

1. Почуття гуманності та доброти проявляються в:

а) ранньому віці;

б) молодшому дошкільному віці;

в) середньому дошкільному віці.

2. Перші прояви самостійності у дітей проявляються:

а) на першому році життя;

б) у два роки;

в) в чотири роки.

3. Щоб дошкільник міцно засвоїв ті чи інші моральні вимоги, необхідно:

а) лише практичний досвід їх виконання у повсякденних

- взаємовідносинах дитини з дорослими і однолітками;
- б) певний рівень знань, моральних вимог та практичний досвід їх виконання у повсякденних взаємовідносинах з дорослими і однолітками;
- в) лише знання моральних вимог.

III. Доповніть перелік:

1. Рівні морального розвитку у період дошкільного дитинства:

- а) уявлення про моральні норми;
- б)
- в)
- г)

2. Завдання національного виховання:

- а) виховання громадянської й соціальної відповідальності;
- б) вивчення і пропаганда культурних надбань свого й інших народів;
- в)
- г)
- д)
- е)

IV. Встановіть відповідність:

1.

1) приклад поведінки дорослих;

2) формування моральної свідомості;

3) роз'яснення конкретних моральних норм і правил;

4) розвиток навичок моральної поведінки;

5) виховання моральних почуттів;

6) педагогічна оцінка поведінки, вчинків дітей.

А – завдання морального виховання

Б – методи морального виховання

2.

- 1) привчання;
- 2) переконання у формі роз'яснення;
- 3) навіювання;
- 4) вправи;
- 5) приклад;
- 6) заохочення.

А – методи формування моральної поведінки
Б – методи формування моральної свідомості
В – методи стимулювання почуттів і відношень

3.

- 1) приклад дорослого;
- 2) використання жартівливої форми роз'яснення дітям правил поведінки;
- 3) акуратність, охайність тіла, зачіски, одягу, взуття, культура вживання їжі, поводження за столом;
- 4) дотримання норм і правил спілкування з дорослими і однолітками.

А – компоненти культури поведінки дітей
Б – умови виховання культури поведінки

4.

- 1) ознайомлення з явищами суспільного життя;
- 2) формування уявлень про сім'ю, родину, рід і родовід;
- 3) бесіди з цікавими людьми;
- 4) спільні з родинами виховні заходи;
- 5) ознайомлення з традиціями і культурою свого народу;
- 6) читання та інсценування творів художньої літератури.

А – напрями патріотичного виховання дошкільників
Б – форми і методи організації патріотичного виховання

Тема: Трудове виховання дошкільників

I. Виберіть правильне визначення поняття:

1. Трудове виховання – це:

- а) педагогічно доцільна організація залучення дитини до праці;
- б) виховання відповідальності, самостійності, цілеспрямованості, ініціативи й витримки дитини у процесі організації праці;
- в) цілеспрямований процес формування у дітей трудових умінь і навичок, поваги до праці дорослих, звички до трудової діяльності.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

1. Виховання передумов трудової діяльності починається з:

- а) 3-х років;
- б) 4-х років;
- в) 5-ти років.

2. Основні види дитячої праці:

- а) самообслуговування, господарчо-побутова, праця в природі, ручна праця;
- б) чергування, доручення, колективна праця;
- в) догляд за мешканцями в куточку природи, чергування, самообслуговування.

III. Доповніть перелік:

1. Компоненти трудової діяльності дітей:

- а) мета;
- б)
- в)
- г)
- д)

2. Види дитячої праці:

а) самообслуговування;

б)

в)

г)

3. Форми організації дитячої праці:

а)

б)

в)

IV. Встановіть відповідність:

1.

1) динамічний розвиток компонентів

трудової діяльності;

А – завдання трудового

2) тісний зв'язок праці з грою;

виховання дошкільників

3) виховна значущість праці;

4) формування навичок трудової

Б – особливості праці

діяльності;

дошкільників

5) формування позитивно-емоційного

ціннісного ставлення до праці дорослих.

2.

1) самообслуговування;

2) чергування;

А – види дитячої праці

3) праця в природі;

4) колективна праця;

5) доручення;

Б – форми організації дитячої

6) ручна (художня) праця.

праці

3. Виберіть найбільш правильний варіант відповіді:

Який спосіб організації трудової діяльності

Варіанти відповіді:

дітей є перехідним до колективної праці?

А – тільки 1

1. індивідуальна праця;	Б – тільки 2
2. спільна праця;	В – тільки 3
3. праця поруч.	

Тема: Естетичне виховання дітей дошкільного віку

I. Виберіть правильне визначення поняття:

1. Естетичне почуття – це:

- а) здатність до активного засвоєння художнього досвіду;
- б) уявлення про досконале, красу в природі, суспільстві та мистецтві;
- в) суб'єктивне емоційне переживання, породжене оцінним ставленням до естетичного предмета, явища.

2. Естетичний розвиток – це:

- а) тривалий процес становлення і удосконалення естетичної свідомості, ставлення до естетичної діяльності;
- б) формування естетичних суджень, почуттів, сприймань;
- в) виховання засобами мистецтва, яке сприяє розвитку естетичного сприймання.

3. Естетичне виховання – це:

- а) формування здатності до пізнання об'єктів навколишнього світу з естетичних позицій;
- б) розвиток естетично насиченого сприймання, яке викликає хвилювання, радість, захоплення, прагнення творити прекрасне;
- в) послідовне формування у дітей естетичного ставлення до життя, розвиток сприймання і розуміння прекрасного у мистецтві, природі, взаєминах людей, художніх потреб і здатності до художньої творчості.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

1. Основні засоби естетичного виховання:

- а) спостереження, екскурсії, розглядання картин;

- б) естетика побуту, природа, мистецтво, самостійна художня діяльність дітей, спеціальне навчання, свята;
- в) музика, мова, театр.

III. Доповніть перелік:

1. Компоненти естетичної культури:

- а) естетичні потреби і відношення;
- б)
- в)

2. Засоби естетичного виховання:

- а) естетика побуту;
- б)
- в)
- г)
- д)

IV. Встановіть відповідність:

1. Виберіть правильну комбінацію варіантів відповіді:

Компоненти естетичної культури особистості:

- 1) естетична свідомість;
- 2) сприймання творів мистецтва;
- 3) ставлення, інтереси, здібності;
- 4) естетичні потреби;
- 5) естетична діяльність;
- 6) розвиток сенсорного апарату дитини.

Варіанти відповідей:

А – тільки 1

Б – тільки 1, 5

В – всі правильні

Г – тільки 1, 4, 5

2.

- 1) формування естетичного ставлення до дійсності;
- 2) самостійна художня діяльність дітей;

А – завдання естетичного виховання дошкільників

в) ігрові дії, ігрові предмети, предмети-замісники.

4. Що складає основний зміст сюжетно-рольової гри в старшому дошкільному віці:

а) різноманітні дії з предметами;

б) відтворення стосунків між людьми, характеру їх діяльності;

в) наслідування дій дорослих.

5. Головною умовою виникнення сюжетно-рольової гри є:

а) місце гри;

б) наявність атрибутів;

в) знання про оточуюче, взаємовідносини між людьми, вміння діяти з предметами.

III. Доповніть перелік:

1. Компоненти структури гри:

а)

б) мотиви;

в)

г)

д) результат.

2. Визначте функції гри:

а) засіб виховання;

б)

в)

г)

д)

3. Структура дидактичної гри:

а) правила;

б)

в)

г)

д)

IV. Встановіть відповідність:

1.

- 1) розвивати сюжет гри;
- 2) діяти з предметами-замісниками;
- 3) співвідносити назву ролі з певним набором дій і атрибутів;
- 4) розуміти партнерів по грі та узгоджувати з ними свої дії.

- А – ігрові вміння молодших дошкільників
Б – ігрові вміння дітей середнього дошкільного віку
В – ігрові вміння старших дошкільників

2.

- 1) поради вихователя;
- 2) рольова участь вихователя в іграх;
- 3) запитання вихователя, звернені до дитини як до ігрового персонажа;
- 4) спільне придумування казки або оповідання, які пізніше використовують як ігрові сюжети;
- 5) умисна зміна ситуації, в якій діє конкретний персонаж;
- 6) бесіди про зміст гри.

- А – основні прийоми керівництва ігровою діяльністю у молодшому дошкільному віці
Б – основні прийоми керівництва ігровою діяльністю у середньому дошкільному віці
В – основні прийоми керівництва ігровою діяльністю старших дошкільників

3. Виберіть правильну комбінацію варіантів відповіді:

Класифікація ігор:

- 1) ігри, що виникають за ініціативою дорослих;
- 2) самостійні ігри (виникають з ініціативи дітей);
- 3) творчі ігри (театралізовані, сюжетно-рольові, будівельно-конструктивні);

Варіанти відповідей:

- А – тільки 2, 1
Б – тільки 3, 5, 6
В – тільки 1, 3, 6

4) малорухливі ігри;

5) ігри з правилами (рухливі, дидактичні);

Г – всі правильні

6) народні ігри.

4.

1) рухливі;

2) сюжетно-рольові;

А – творчі ігри

3) дидактичні;

4) будівельно-конструктивні;

Б – ігри з правилами

5) театралізовані.

5.

1) відображення дітьми конкретних умов життя людей;

2) відображення предметної трудової діяльності дорослих;

А – особливості сюжетно-рольової гри

3) розігрування відомих і нових сюжетів за змістом і мотивами літературних творів;

4) наявність навичок виразного читання й усної розповіді, досвіду рухової діяльності;

Б – особливості театралізованої гри

5) відображення суспільних відносин.

6. Виберіть найбільш правильну комбінацію варіантів відповіді:

Структура сюжетно-рольової гри:

Варіанти відповідей:

1) ролі, ігрові дії, реальні стосунки між дітьми;

А – тільки 1

2) ігрове використання предметів, ролі;

Б – тільки 4

3) ігрові атрибути, ролі, ігрові дії;

4) ролі, ігрові дії, ігрове використання предметів, реальні стосунки між дітьми.

В – тільки 3

Г – тільки 2

7.

1) дидактичні та ігрові завдання;	А – структурні компоненти дидактичної гри
2) ролі, які обирають діти в процесі гри;	
3) ігрове використання предметів;	
4) правила гри;	Б – структурні компоненти сюжетно-рольової гри
5) результати гри.	

8.

1) взаємодія навчальної (пізнавальної) та ігрової (цікавої) сторони;	А – особливості дидактичної гри як методу навчання
2) власне дидактична гра, яка ґрунтується на самонавчанні і самоорганізації дітей;	
3) вихователь бере участь у грі;	Б – особливості дидактичної гри як форми навчання
4) дидактичні завдання пов'язані з цікавими ігровими діями.	

9. Виберіть найбільш правильну комбінацію варіантів відповіді:

Види іграшок:

Варіанти відповідей:

1) моторно-спортивні, тренувальні, творчо-трудові, технічні, настільні;	А – тільки 1
2) веселі, музичні, театральні, сюжетні;	Б – тільки 4
3) готові, моторно-спортивні, іграшки-матеріал, сюжетні;	В – тільки 1, 3
4) моторно-спортивні, сюжетні, технічні, настільні, музичні, театральні, веселі.	Г – тільки 4

10. Виберіть правильну комбінацію варіантів відповіді:

Найбільш відомі народні іграшкові промисли в Україні:

Варіанти відповідей:

1) с. Яворів;	А – тільки 4, 5
2) с. Гжель;	Б – тільки 4
3) Димківська слобода;	
4) с. Опішня;	В – тільки 1, 4, 5

5) с. Вишівець;

6) м. Каргопіль.

Г – всі правильні

11.

1) сприяє прилученню дитини до
духовного, естетичного, побутового
досвіду народу;

А – особливості іграшки як
предмета мистецтва

2) збуджує естетичні почуття і
переживання, формує естетичний смак;

Б – особливості іграшки як
педагогічного явища

3) вчить розпізнавати, розрізняти, називати
форму, розмір, колір предметів;

4) формує здатність до аналізу, синтезу,
узагальнення, порівняння, класифікації;

5) створює передумови для засвоєння
дітьми норм і правил поведінки.

Тема: Дошкільний навчальний заклад і сім'я

I. Виберіть правильне визначення поняття:

1. Виховання батьків – це:

- а) постійний процес саморозвитку дорослих, заснований на свідомому прагненні до вдосконалення своєї особистості;
- б) пропагування педагогічної літератури серед батьків;
- в) залучення батьків до участі у спільних освітніх заходах з дітьми;
- г) психотерапія для батьків.

II. Виберіть найбільш точну відповідь:

2. Які з перерахованих якостей передаються від батьків дітям?

- а) способи мислення, особливості інтелектуальної діяльності;
- б) риси характеру;
- в) тип нервової системи, темперамент;

г) здатність до різних видів діяльності.

III. Доповніть перелік:

1. Провідні функції сім'ї:

- а) виховна;
- б)
- в)
- г)
- д)
- е)

IV. Встановіть відповідність:

1. Виберіть найбільш правильну комбінацію варіантів відповіді:

Функції сім'ї:

1) становлення, розвиток, виховання дитини як особистості, сприяння розвитку її здібностей;

А – тільки 2

2) здійснення виховного впливу сім'ї на кожного індивіда впродовж усього його життя;

Б – тільки 1

3) самореалізація особистості в дітях, духовне спілкування, формування досвіду соціального життя, задоволення матеріальних потреб членів сім'ї, забезпечення продовження роду.

В – тільки 3

2.

1) соціально-педагогічний патронат;

А – колективні форми

2) вечори запитань і відповідей;

роботи з батьками

3) семінари-практикуми;

4) батьківські збори;

Б – індивідуальні форми

5) бесіди і консультації;

роботи з батьками

6) конференції.

3.3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Для оцінювання знань використовуються кількісні характеристики.

Процент правильності відповідей визначається за формулою:

$$K = n : N \times 100\%,$$

де N – запланована кількість правильних відповідей на тестове завдання, а n – фактична їх кількість.

Процент правильних відповідей визначається за таблицею:

90-100% - «відмінно»
70-80% - «добре»
50-60% - «задовільно»
менше 50% - «незадовільно»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 Аванесов В. С. Композиция тестовых заданий. М.: Центр тестирования, 2002. 240 с.
- 2 Аванесов В. С., Хохлова Т. С., Ступак Ю. А. и др Педагогические тесты. Вопросы разработки и применения. Дніпропетровськ: Пороги, 2005. 64 с.
- 3 Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. СПб.: Питер, 2005. 688 с.
- 4 Анненкова І. П. Наукові основи моніторингу якості професійної діяльності науково-педагогічних працівників ВНЗ: монографія. Одеса: вид-во «Оптімум», 2015. 330 с.
- 5 Басова Н. В. Педагогика и практическая психология. Ростов-на-Дону, 2000. 416 с.
- 6 Булах І. Є. Комп'ютерна діагностика навчальної успішності. К.: ЦМК МОЗ України, УДМУ, 1995. 221 с.
- 7 Булах І. Є., Мруга М. Р. Створюємо якісний тест. К.: Майстер-клас, 2006. 160 с.
- 8 Бурлачук Л. Ф. Психодіагностика. СПб.: Питер, 2003. 352 с.
- 9 Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. редактор В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: Перун, 2004. 1440 с.
- 10 Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 316 с.
- 11 Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
- 12 Енциклопедія освіти / головний ред. В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
- 13 Єльнікова Г. В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні. – Х.: Гімназія, 1999. 302 с.

- 14 Загвязинский В. И. Теория обучения: Современная интерпретация: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2001. 192 с.
- 15 Кравченко Г. Ю. Адаптивне управління розвитком інститутів післядипломної педагогічної освіти в Україні: монографія. Х.: «Смугаста типографія», 2015. 300 с.
- 16 Лекції з педагогіки вищої школи: навч. посібник / за ред. В. І. Лозової. Х.: «ОВС», 2006. 496 с.
- 17 Лисенко Н. В., Кирста Н. Р., Лазарович Н. Б. Педагогіка українського дошкілля: У 3-х ч.: навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2016.
- 18 Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
- 19 Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідальність. Наукове видання / Я. Я. Болюбаш, І. Є. Булах, М. Р. Мруга, І. В. Філончук. К.: Майстер-клас, 2007. 272 с.
- 20 Педагогіка вищої школи: навч. посібник / за ред. З. Н. Курлянд. К.: Знання, 2007. 495 с.
- 21 Педагогіка / под ред. П. И. Пидкасистого. М.: Педагогическое общество России, 1998. 640 с.
- 22 Подласый И. П. Педагогіка: Новый курс: учебник для студентов высш. учеб. заведений: В 2 кн. Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. М.: Гуманит. центр ВЛАДОС, 2002. 576 с.
- 23 Психология: Словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. М., 1990. 494 с.
- 24 Рейтинговая система контроля и оценки знаний по дошкольной педагогіке: учебно-методическое пособие. М.: Московское городское педагогическое общество, 2000. 112 с.

- 25 Романенко Ю. А. Дидактична модель моніторингу якості освіти вищого навчального закладу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2010. № 5. С. 179-190.
- 26 Рябова З. В. Моніторинг розвитку навчальної діяльності учнів 6-7-річного віку (управлінський аспект): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. К., 2004. 20 с.
- 27 Словник іншомовних слів / уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. К.: Наукова думка, 2000. 680 с.
- 28 Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: навч. посібник. К.: Вища школа, 2005. 239 с.
- 29 Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2003. 304 с.
- 30 Стефановская Т. А. Технология обучения педагогике в вузе: методическое пособие. М.: Издательство «Совершенство», 2000. 272 с.
- 31 Хуторской А. В. Современная дидактика: учебник для вузов. СПб: Питер, 2001. 544 с.
- 32 Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе: учеб. пособие для вузов. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. 437 с.
- 33 Ярощук Л. Г. Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти: навч. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 304 с.

Підписано до друку 05.09.2019 р.
Формат 60x84 1/16. Ум. др. арк. 5,5.
Наклад 100 прим. Зам. № 1478.

Видавництво Б. І. Маторіна

84116, м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19.
Тел.: +38 050 518 88 99. E-mail: matorinb@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №3141, видане Державним комітетом телебачення та радіомовлення України від 24.03.2008 р.
